

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ

Βρυξέλλες, 12.5.2004
COM(2004) 374 τελικό

**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ
ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ**

Λευκό βιβλίο σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

1.	Εισαγωγή	3
2.	Συνυπευθυνότητα της δημόσιας αρχής στην Ένωση.....	4
2.1.	Σημαντικό συστατικό στοιχείο του ευρωπαϊκού μοντέλου	4
2.2.	Η ευθύνη των δημοσίων αρχών	6
2.3.	Κοινή ευθύνη της Ένωσης και των κρατών μελών της	6
3.	Κατευθυντήριες αρχές της προσέγγισης της Επιτροπής	7
3.1.	Η δυνατότητα των δημοσίων αρχών να είναι κοντά στους πολίτες.....	7
3.2.	Η επίτευξη των στόχων δημόσιας υπηρεσίας στο πλαίσιο των ανταγωνιστικών ανοικτών αγορών	8
3.3.	Διασφάλιση συνοχής και καθολικής πρόσβασης.....	8
3.4.	Διατήρηση υψηλού επιπέδου ποιότητας, ασφάλειας και προστασίας	9
3.5.	Προάσπιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών και των χρηστών.....	10
3.6.	Παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιδόσεων	10
3.7.	Σεβασμός της πολυμορφίας των υπηρεσιών και των περιπτώσεων	11
3.8.	Μεγαλύτερη διαφάνεια	12
3.9.	Παροχή ασφάλειας δικαίου.....	12
4.	Νέοι προσανατολισμοί για μια συνεπή πολιτική	13
4.1.	Σεβασμός της πολυμορφίας μέσα σε ένα συνεπές πλαίσιο.....	13
4.2.	Αποσαφήνιση και απλούστευση του νομικού πλαισίου για την αποζημίωση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας	14
4.3.	Παροχή σαφούς και διαφανούς πλαισίου για την επιλογή επιχειρήσεων επιφορτισμένων με την παροχή υπηρεσίας κοινής ωφέλειας.....	16
4.4.	Πλήρης αναγνώριση της κοινής ωφέλειας που συνεπάγονται οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης	18
4.5.	Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των επιδόσεων	20
4.6.	Επανεξέταση των τομεακών πολιτικών	21
4.7.	Αντικατοπτρισμός των εσωτερικών πολιτικών στη διεθνή εμπορική πολιτική.....	23
4.8.	Προώθηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας ...	23

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Τα τελευταία χρόνια, ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη διαμόρφωση του μέλλοντος των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας¹ βρίσκεται στο επίκεντρο της συζήτησης για το ευρωπαϊκό κοινωνικό μοντέλο. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή, αναγνωρίζοντας την καίρια σημασία που προσλαμβάνουν οι εύρυθμες, προσβάσιμες, προσιτές και ιδιαίτερα ποιοτικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην ποιότητα ζωής των ευρωπαίων πολιτών, το περιβάλλον και την ανταγωνιστικότητα των ευρωπαϊκών επιχειρήσεων, ενέκρινε το πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας², το οποίο προκάλεσε ευρείες δημόσιες διαβουλεύσεις σχετικά με την καλύτερη προώθηση της παροχής ιδιαίτερα ποιοτικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Το πράσινο βιβλίο ζήτησε την υποβολή παρατηρήσεων για τον συνολικό ρόλο της Ευρωπαϊκής Ένωσης στον καθορισμό των στόχων παροχής δημόσιας υπηρεσίας που επιδιώκονται από τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, καθώς και τον τρόπο με τον οποίο οι εν λόγω υπηρεσίες οργανώνονται, χρηματοδοτούνται και αξιολογούνται.

Η συζήτηση που ξεκίνησε με έναυσμα το πράσινο βιβλίο συγκέντρωσε αξιοσημείωτο ενδιαφέρον και έγινε ευνοϊκά δεκτή από πολλούς οικείους φορείς. Η Επιτροπή έλαβε περίπου 300 παρατηρήσεις από ευρεία κλίμακα συμμετεχόντων, μεταξύ των οποίων πολλά κράτη μέλη³. Οι υπηρεσίες της Επιτροπής συνέταξαν έκθεση για τις δημόσιες διαβουλεύσεις, στην οποία εξετάζονται οι παρατηρήσεις που υποβλήθηκαν και παρέχεται υλικό αναφοράς για το παρόν λευκό βιβλίο⁴.

Η Επιτροπή, ανταποκρινόμενη στο αίτημα που της απηύθυνε το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στο ψήφισμα που εξέδωσε σχετικά με το πράσινο βιβλίο στις 14 Ιανουαρίου 2004⁵, παραθέτει στο παρόν λευκό βιβλίο τα συμπεράσματα που συνήγαγε από την εν λόγω συζήτηση.

Ομοίως, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή⁶ και η Επιτροπή των Περιφερειών⁷ εξέτασαν τα ζητήματα που προέκυψαν από το πράσινο βιβλίο και αποφάνθηκαν επ' αυτών.

Επιπροσθέτως, οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας αποτέλεσαν επίσης αντικείμενο έντονων συνομιλιών στο πλαίσιο της Συνέλευσης για το μέλλον της Ευρώπης.

Τέλος, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο εξέτασε επίσης σειρά θεμάτων σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, ιδίως όσον αφορά τη

¹ Βλ. τους ορισμούς στο παράρτημα 1

² COM(2003) 270 της 21.5.2003

³ Το πλήρες κείμενο των παρατηρήσεων διατίθεται στον ιστοχώρο της Επιτροπής:

⁴ http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/services_general_interest/comments/public_en.htm

⁵ Έκθεση για τη δημόσια διαβούλευση σχετικά με το πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής, SEC(2004) 326 της 15.03.2004· διατίθεται στη διεύθυνση: http://europa.eu.int/comm/secretariat_general/services_general_interest

⁶ Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου σχετικά με το πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, 14.01.2004 (T5-0018/2004)

⁷ Γνώμη σχετικά με το πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, EΟΚΕ 1607/2003, 11.12.2003.

Γνώμη της Επιτροπής των Περιφερειών της 20ής Νοεμβρίου 2003 σχετικά με το πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, ΕτΠ 149/2003 τελικό

χρηματοδότησή τους, και εξέδωσε απόφαση-σταθμό για την αντιπαροχή έναντι υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας⁸.

Κατά τη συζήτηση διαπιστώθηκαν σημαντικές αποκλίσεις ως προς τις απόψεις και τις προοπτικές. Ωστόσο, διαφαίνεται συναίνεση σχετικά με την αναγκαιότητα διασφάλισης του αρμονικού συνδυασμού των μηχανισμών της αγοράς και της αποστολής των δημόσιων υπηρεσιών. Οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και το πλαίσιο εντός του οποίου παρέχονται, συμπεριλαμβανομένης της ίδιας της Ευρωπαϊκής Ένωσης, μεταβάλλονται συνεχώς και θα εξακολουθήσουν να εξελίσσονται. Η Επιτροπή, με την υποβολή του παρόντος λευκού βιβλίου, δεν προτίθεται να τερματίσει τη συζήτηση που ξεκίνησε σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στόχος της είναι να συμμετάσχει στη συνεχιζόμενη συζήτηση και να την προωθήσει, καθορίζοντας το ρόλο της Ένωσης και το πλαίσιο που θα διασφαλίζει την εύρυθμη λειτουργία των υπό εξέταση υπηρεσιών.

Το λευκό βιβλίο παρουσιάζει την προσέγγιση της Επιτροπής με στόχο την ανάπτυξη θετικού ρόλου για την Ευρωπαϊκή Ένωση όσον αφορά την ενίσχυση της δημιουργίας ιδιαίτερα ποιοτικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, και παραθέτει τα κύρια στοιχεία της στρατηγικής που αποβλέπει στη διασφάλιση πρόσβασης από όλους τους πολίτες και όλες τις επιχειρήσεις της Ένωσης σε ιδιαίτερα ποιοτικές και προσιτές υπηρεσίες. Το έγγραφο εστιάζεται μόνο σε ορισμένα νευραλγικά ζητήματα της συζήτησης, καθώς θα ήταν αδύνατο να εξεταστούν όλα τα θέματα που προέκυψαν κατά τη δημόσια διαβούλευση. Ειδικότερα ζητήματα θα εξεταστούν στο πλαίσιο των συναφών πολιτικών.

2. ΣΥΝΥΠΕΥΘΥΝΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΑΡΧΗΣ ΣΤΗΝ ΕΝΩΣΗ

Η δημόσια συζήτηση για το πράσινο βιβλίο απέδειξε ότι υπάρχει ευρεία συμφωνία σχετικά με τη σημασία των ιδιαίτερα ποιοτικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας για τις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Ο επιμερισμός των καθηκόντων και των αρμοδιοτήτων μεταξύ της Ένωσης και των κρατών μελών οδηγεί στη συνυπευθυνότητα της Ένωσης και των δημοσίων αρχών στα κράτη μέλη. Ωστόσο, ο λεπτομερής ορισμός των υπηρεσιών και η παροχή τους εξακολουθούν να εμπίπτουν στην αρμοδιότητα των κρατών μελών.

2.1. Σημαντικό συστατικό στοιχείο του ευρωπαϊκού μοντέλου

Η συζήτηση για το πράσινο βιβλίο επιβεβαίωσε σαφώς τη σημασία των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας ως ενός από τους πυλώνες του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου. Παρά τις ενίοτε ουσιαστικές διαφορές ως προς τις απόψεις και τις προοπτικές των συμμετεχόντων στη συζήτηση, η διαβούλευση απέδειξε την ευρεία συναίνεση σχετικά με την ανάγκη παροχής ιδιαίτερα ποιοτικών και προσιτών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας σε όλους τους πολίτες και σε όλες τις επιχειρήσεις στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η συζήτηση επιβεβαίωσε επίσης την ύπαρξη κοινής αντίληψης σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην Ένωση. Η αντίληψη αυτή αντανακλά τις αξίες και τους στόχους της Κοινότητας, και βασίζεται σε σειρά κοινών στοιχείων, όπως

⁸

Απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003 στην υπόθεση C-280/00 Altmark Trans

την καθολική υπηρεσία, τη συνέχεια, την ποιότητα των υπηρεσιών, τις προστιτές τιμές, καθώς και την προστασία των χρηστών και των καταναλωτών.

Στην Ένωση, οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας εξακολουθούν να διαδραματίζουν ουσιαστικό ρόλο στη διασφάλιση κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, καθώς και στην ανταγωνιστικότητα της ευρωπαϊκής οικονομίας. Οι πολίτες και οι επιχειρήσεις δικαίως αναμένουν να έχουν πρόσβαση σε προστιτές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας υψηλής ποιότητας σε όλη την Ευρωπαϊκή Ένωση. Για τους πολίτες της Ένωσης, η εν λόγω πρόσβαση συνιστά σημαντικό συστατικό στοιχείο της ευρωπαϊκής ιθαγένειας και κρίνεται απαραίτητη για την πλήρη άσκηση των θεμελιωδών δικαιωμάτων τους. Για τις επιχειρήσεις, η παροχή ιδιαίτερα ποιοτικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας αποτελεί απαραίτητη προϋπόθεση για τη διαμόρφωση ανταγωνιστικού επιχειρηματικού περιβάλλοντος. Ως εκ τούτου, η παροχή ιδιαίτερα ποιοτικών, προσβάσιμων και προστιτών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των καταναλωτών και των επιχειρήσεων συνιστά σημαντικό στοιχείο για την επίτευξη του στρατηγικού στόχου της Ένωσης «να γίνει η ανταγωνιστικότερη και δυναμικότερη οικονομία της γνώσης ανά την υφήλιο, ικανή για βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη με περισσότερες και καλύτερες θέσεις εργασίας και με μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή»⁹.

Όπως επισήμανε η Επιτροπή στο πράσινο βιβλίο, οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας συνέβαλαν στην επίτευξη των στόχων της Ένωσης σε πολλές κοινοτικές πολιτικές. Παράλληλα, οι κοινοτικές πολιτικές συνέβαλαν σημαντικά στη βελτίωση της ποιότητας, της επιλογής και της αποτελεσματικότητας πολλών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

Σύμφωνα με τις αρχές που θεσπίζονται στο άρθρο 16 της Συνθήκης¹⁰ και στο άρθρο 36 του Χάρτη Θεμελιωδών Δικαιωμάτων¹¹, η Επιτροπή δεσμεύεται να λαμβάνει πλήρως υπόψη τον ιδιαίτερο ρόλο των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στις πολιτικές και τις δραστηριότητες που εμπίπτουν στο πεδίο αρμοδιοτήτων της. Στόχος της θα είναι να μεριμνά ώστε η Ευρωπαϊκή Ένωση να εξακολουθήσει να συμβάλλει θετικά στην ανάπτυξη των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού μοντέλου, σεβόμενη την πολυμορφία των παραδόσεων, των δομών και των καταστάσεων που επικρατούν στα κράτη μέλη. Σύμφωνα με τις αρχές για τη βελτίωση της νομοθεσίας¹², η προηγούμενη αξιολόγηση του αντικτύπου των

⁹ Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας της 23ης και 24ης Μαρτίου 2000, Συμπεράσματα της Προεδρίας, παράγραφος 5. Για περισσότερες πληροφορίες βλ. http://europa.eu.int/comm/lisbon_strategy/intro_en.html

¹⁰ Το άρθρο 16 ορίζει τα εξής: «Υπό την επιφύλαξη των άρθρων 73, 86 και 87, και ενόψει της θέσης που κατέχουν οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος στα πλαίσια των κοινών αξιών της Ένωσης, καθώς και της συμβολής τους στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής, η Κοινότητα και τα κράτη μέλη, εντός των πλαισίων των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, και εντός του πεδίου εφαρμογής της παρούσας συνθήκης, μεριμνούν ούτως ώστε οι υπηρεσίες αυτές να λειτουργούν βάσει αρχών και προϋποθέσεων οι οποίες επιτρέπουν την εκπλήρωση του σκοπού τους»

¹¹ Το άρθρο 36 ορίζει τα εξής: «Η Ένωση αναγνωρίζει και σέβεται την πρόσβαση στις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, όπως αυτό προβλέπεται στις εθνικές νομοθεσίες και πρακτικές, σύμφωνα με τη συνθήκη για την ίδρυση της Ευρωπαϊκής Κοινότητας, προκειμένου να προαχθεί η κοινωνική και εδαφική συνοχή της Ένωσης»

¹² «Ευρωπαϊκή διακυβέρνηση: Βελτίωση της νομοθεσίας», Ανακοίνωση της Επιτροπής, COM(2002) 275 τελικό της 5.6.2002

σημαντικών πρωτοβουλιών¹³ καθώς και η τακτική αξιολόγηση των συναφών κοινοτικών πολιτικών θα διευκολύνουν την επίτευξη του εν λόγω στόχου.

Σε αυτό το κρίσιμο στάδιο στην ανάπτυξη της Ένωσης, πρέπει να εξεταστούν πολύ προσεκτικά οι εξελίξεις στα νέα κράτη μέλη και οι ιδιαίτερες ανάγκες τους που απορρέουν ιδίως από τη μετατροπή των οικονομιών τους κατά την τελευταία εικοσαετία.

2.2. Η ευθύνη των δημοσίων αρχών

Παρά το γεγονός ότι η παροχή των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας μπορεί να διοργανωθεί σε συνεργασία με τον ιδιωτικό τομέα ή να ανατεθεί σε ιδιωτικές ή δημόσιες επιχειρήσεις, ο ορισμός της υποχρέωσης παροχής και της αποστολής δημόσιας υπηρεσίας εξακολουθεί να εναπόκειται στις δημόσιες αρχές στο οικείο επίπεδο αρμοδιότητας. Οι αρμόδιες δημόσιες αρχές αναλαμβάνουν επίσης τη ρύθμιση της αγοράς και διασφαλίζουν ότι οι φορείς εκμετάλλευσης θα εκτελέσουν την αποστολή δημόσιας υπηρεσίας που τους έχει ανατεθεί.

Κατά τη διαβούλευση για το πράσινο βιβλίο τονίστηκε ότι, στο πλαίσιο της ανταγωνιστικής εσωτερικής αγοράς, οι αρμόδιες δημόσιες αρχές πρέπει να διατηρήσουν τις αρμοδιότητές τους ώστε να εγγυώνται ότι οι καθορισμένοι στόχοι δημόσιας πολιτικής επιτυγχάνονται πράγματι και ότι οι δημοκρατικές επιλογές γίνονται σεβαστές – και σε επίπεδο ποιότητας και συνεπαγόμενου κόστους. Κρίνεται απαραίτητο για τις αρμόδιες δημόσιες αρχές να διαθέτουν κατάλληλα μέσα και την απαιτούμενη εμπειρογνωμοσύνη. Οι ισχύοντες τομεακοί κοινοτικοί κανόνες προβλέπουν ειδικά νομικά μέσα και αρμοδιότητες που παρέχουν τη δυνατότητα στις αρχές των κρατών μελών να επιβάλλουν τους στόχους δημόσιας πολιτικής. Πρωτίστως, τα κράτη μέλη πρέπει να προσέχουν τα διαρκώς πιο περίπλοκα καθήκοντα των ρυθμιστικών αρχών και να τους παρέχουν όλα τα μέσα και τους πόρους που κρίνονται απαραίτητα.

2.3. Κοινή ευθύνη της Ένωσης και των κρατών μελών της

Η Επιτροπή είχε ήδη αναφέρει στο πράσινο βιβλίο της ότι η Συνθήκη παρέχει στην Κοινότητα ολόκληρη σειρά μέσων για να διασφαλίσει ότι οι χρήστες θα έχουν πρόσβαση σε υψηλής ποιότητας και προσιτές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Ωστόσο, εναπόκειται πρωτίστως στις αρμόδιες εθνικές, περιφερειακές και τοπικές αρχές να καθορίζουν, να οργανώνουν, να χρηματοδοτούν και να ελέγχουν τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

Αυτή η κοινή ευθύνη συνιστά το σκεπτικό πάνω στο οποίο βασίζεται η διάταξη του άρθρου 16 της συνθήκης ΕΚ, δυνάμει του οποίου εκχωρείται η ευθύνη στην Κοινότητα και τα κράτη μέλη προκειμένου να εξασφαλίζουν, εντός των πλαισίων των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους, ότι οι πολιτικές τους επιτρέπουν στους παρόχους των υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος να εκπληρώνουν την αποστολή τους. Το δικαίωμα των κρατών μελών να αναθέτουν ιδιαίτερες υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας σε οικονομικούς φορείς και να

¹³

Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αξιολόγηση του αντικτύπου, COM(2002) 276 της 5.6.2002

διασφαλίζουν τη σχετική συμμόρφωση αναγνωρίζεται επίσης έμμεσα στο άρθρο 86 παράγραφος 2 της συνθήκης ΕΚ¹⁴.

Κατά τη συζήτηση για το πράσινο βιβλίο κρίθηκε ευρέως ότι δεν ήταν αναγκαίο να εκχωρηθούν στην Κοινότητα επιπλέον αρμοδιότητες στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Η Επιτροπή συμφωνεί, κατ' αρχήν, με αυτή την εκτίμηση. Φρονεί ότι οι αρμοδιότητες που έχει προς το παρόν η Κοινότητα όσον αφορά τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας ενδείκνυνται και επαρκούν για να διασφαλίσουν τη διατήρηση και την ανάπτυξη εύρυθμων υπηρεσιών σε όλη την Ένωση.

Ταυτόχρονα, η Επιτροπή εκφράζει την ικανοποίησή της για τη τροποποίηση των διατάξεων του ισχύοντος άρθρου 16 της συνθήκης ΕΚ, όπως προτάθηκε από την Ευρωπαϊκή Συνέλευση στο άρθρο III-6 του σχεδίου συνθήκης για τη θέσπιση Συντάγματος. Το άρθρο III-6 ορίζει τα εξής:

«Με την επιφύλαξη των άρθρων III-55, III-56 και III-136, και με δεδομένη τη θέση που κατέχουν οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος ως υπηρεσίες στις οποίες οι πάντες στην Ένωση αποδίδουν αξία, καθώς και λόγω της συμβολής των υπηρεσιών αυτών στην προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής της, η Ένωση και τα κράτη μέλη, εντός των ορίων των αντίστοιχων αρμοδιοτήτων τους και εντός του πεδίου εφαρμογής του Συντάγματος, μεριμνούν ούτως ώστε οι υπηρεσίες αυτές να λειτουργούν βάσει αρχών και προϋποθέσεων, ιδίως οικονομικών και δημοσιονομικών, οι οποίες επιτρέπουν την εκπλήρωση του σκοπού τους. Ευρωπαϊκός νόμος καθορίζει τις εν λόγω αρχές και προϋποθέσεις»

Μόλις τεθεί σε εφαρμογή η Συνταγματική Συνθήκη, η εν λόγω διάταξη θα παρέχει επιπλέον νομική βάση για την ανάληψη κοινοτικής δράσης στον τομέα των υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων της Ένωσης και εντός του πεδίου εφαρμογής του Συντάγματος.

3. Κατευθυντήριες αρχές της προσέγγισης της Επιτροπής

Η προσέγγιση της Επιτροπής βασίζεται σε ορισμένες αρχές που αντικατοπτρίζονται στις κοινοτικές τομεακές πολιτικές και μπορούν να αποσαφηνιστούν βάσει των αποτελεσμάτων της συζήτησης για το πράσινο βιβλίο.

3.1. Η δυνατότητα των δημοσίων αρχών να είναι κοντά στους πολίτες

Κατά τη διαβούλευση επισημάνθηκε ότι οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας πρέπει να οργανώνονται και να ρυθμίζονται όσο το δυνατόν πλησιέστερα προς τους πολίτες, και ότι η αρχή της επικουρικότητας πρέπει να τηρείται αυστηρά.

Η Επιτροπή σέβεται τον ουσιαστικό ρόλο που διαδραματίζουν τα κράτη μέλη και οι περιφερειακές και τοπικές αρχές στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Ο ρόλος αυτός

¹⁴ Το άρθρο 86 παράγραφος 2 ορίζει τα εξής: «Οι επιχειρήσεις που είναι επιφορτισμένες με τη διαχείριση υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος ... υπόκεινται στους κανόνες της παρούσας συνθήκης, ιδίως στους κανόνες ανταγωνισμού, κατά το μέτρο που η εφαρμογή των κανόνων αυτών δεν εμποδίζει νομικά ή πραγματικά την εκπλήρωση της ιδιαίτερης αποστολής που τους έχει ανατεθεί. Η ανάπτυξη των συναλλαγών δεν πρέπει να επηρεάζεται σε βαθμό ο οποίος θα αντέκειτο προς το συμφέρον της Κοινότητας»

αντανακλάται στις κοινοτικές πολιτικές για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, οι οποίες βασίζονται σε διάφορα επίπεδα δράσης και στη χρήση μέσων σύμφωνων με την αρχή της επικουρικότητας.

Η Επιτροπή, όπως κατά το παρελθόν, προτίθεται, όποτε κρίνεται αναγκαίο, να υποβάλλει προτάσεις τομεακών κανονισμών μόνο σε τομείς οι οποίοι, όπως οι μεγάλες βιομηχανίες δικτύων κοινής ωφέλειας, έχουν σαφή πανευρωπαϊκή διάσταση και αποτελούν πρόσφορο έδαφος για τον καθορισμό της ευρωπαϊκής αντίληψης περί κοινής ωφέλειας. Ο κοινοτικός κανονισμός καθορίζει, κατά κανόνα, μόνο το ρυθμιστικό πλαίσιο που μπορεί να εφαρμοστεί και να αποσαφηνιστεί από τα κράτη μέλη, λαμβάνοντας υπόψη τις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα.

3.2. Η επίτευξη των στόχων δημόσιας υπηρεσίας στο πλαίσιο των ανταγωνιστικών ανοικτών αγορών

Με βάση τη διαβούλευση, η Επιτροπή εξακολουθεί να φρονεί ότι οι στόχοι για μια ανοικτή και ανταγωνιστική εσωτερική αγορά και για την ανάπτυξη ιδιαίτερα ποιοτικών, προσβάσιμων και προσιτών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας είναι συμβατοί. Πράγματι, η δημιουργία εσωτερικής αγοράς βελτίωσε σημαντικά την αποτελεσματικότητα, καθιστώντας ορισμένες υπηρεσίες κοινής ωφέλειας πιο προσιτές. Επιπροσθέτως, αύξησε το εύρος επιλογής παρεχόμενων υπηρεσιών, όπως φαίνεται σαφώς στους τομείς των τηλεπικοινωνιών και των μεταφορών¹⁵.

Ωστόσο, σε ορισμένες περιπτώσεις, η επίτευξη εθνικού στόχου δημόσιας πολιτικής ενδέχεται να απαιτεί το συντονισμό με ορισμένους κοινοτικούς στόχους. Στο επίπεδο της Συνθήκης, οι περιπτώσεις αυτές διέπονται από το άρθρο 86 παράγραφος 2, που ορίζει ότι οι υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Συνθήκης στο βαθμό που τούτο είναι απαραίτητο ώστε να μπορέσουν να εκπληρώσουν τη σχετική αποστολή τους. Αυτό συνεπάγεται ότι, δυνάμει της συνθήκης ΕΚ και με την επιφύλαξη των όρων του άρθρου 86 παράγραφος 2, σε περίπτωση αμφισβήτησης, η αποτελεσματική απόδοση ενός καθήκοντος κοινής ωφέλειας πρωτεύει έναντι της εφαρμογής των διατάξεων της Συνθήκης¹⁶. Ως εκ τούτου, ο κανονισμός προστατεύει περισσότερο την αποστολή παρά τον τρόπο εκπλήρωσής της. Κατά συνέπεια, η διάταξη της Συνθήκης καθιστά εφικτό το συγκερασμό της επιδίωξης και της επίτευξης των στόχων δημόσιας πολιτικής με τους στόχους ανταγωνισμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης στο σύνολό της, και ιδίως την ανάγκη διασφάλισης ίσων όρων για όλους τους φορείς και βέλτιστης χρήσης του δημοσίου χρήματος.

3.3. Διασφάλιση συνοχής και καθολικής πρόσβασης

Η πρόσβαση όλων των πολιτών και των επιχειρήσεων σε προσιτές και ιδιαίτερα ποιοτικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας σε όλη την επικράτεια των κρατών μελών είναι σημαντική για την προώθηση της κοινωνικής και εδαφικής συνοχής στην Ευρωπαϊκή Ένωση, όπως και για τον περιορισμό των μειονεκτημάτων που

¹⁵ Θα παρασχεθεί λεπτομερής αξιολόγηση στο προσεχές έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής σχετικά με την εξέλιξη των επιδόσεων των βιομηχανιών δικτύων κοινής ωφέλειας που παρέχουν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας – Έκθεση 2004

¹⁶ Η εφαρμογή του άρθρου 86 παράγραφος 2 εξηγείται αναλυτικά στην ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Οι υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην Ευρώπη», ΕΕ C 17 της 19.1.2001, σ. 4

οφείλονται στην έλλειψη πρόσβασης των πιο απομακρυσμένων περιοχών. Η Επιτροπή δεσμεύεται ότι θα προωθήσει και θα καταστήσει πιο αποτελεσματική την καθολική πρόσβαση στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας μέσω του συνόλου των πολιτικών της.

Στο πλαίσιο αυτό, η καθολική υπηρεσία αποτελεί καίρια έννοια την οποία ανέπτυξε η Κοινότητα προκειμένου να διασφαλίσει την αποτελεσματική δυνατότητα πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες¹⁷. Η έννοια αυτή θεσπίζει το δικαίωμα πρόσβασης όλων σε ορισμένες υπηρεσίες που θεωρούνται σημαντικές, και επιβάλλει την υποχρέωση στους οικείους φορείς να παρέχουν καθορισμένες υπηρεσίες σύμφωνα με συγκεκριμένους όρους, συμπεριλαμβανομένης της πλήρους εδαφικής κάλυψης σε προσιτές τιμές. Η καθολική υπηρεσία συνιστά δυναμική και ευέλικτη έννοια, η οποία έχει αποδειχθεί ότι μπορεί να λειτουργήσει ως δίκτυ ασφαλείας για εκείνους που, διαφορετικά, θα μπορούσαν να μην αγοράσουν βασικές υπηρεσίες για τον εαυτό τους. Δύναται να επαναπροσδιορίζεται περιοδικά προκειμένου να προσαρμόζεται στο κοινωνικό, οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον. Η εν λόγω έννοια παρέχει τη δυνατότητα καθορισμού κοινών αρχών σε κοινοτικό επίπεδο και αναθέτει στα κράτη μέλη την εφαρμογή αυτών των αρχών, καθιστώντας με τον τρόπο αυτό εφικτή την ανταπόκριση στις ιδιαίτερες συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χώρα, σύμφωνα με την αρχή της επικουρικότητας.

Η Κοινότητα, στο πλαίσιο των διαρθρωτικών πολιτικών της, συμβάλει στην καταπολέμηση του αποκλεισμού των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων ή περιοχών από τις βασικές υπηρεσίες¹⁸. Τα διαρθρωτικά ταμεία μπορούν να χρησιμοποιηθούν για τη συγχρηματοδότηση των επενδύσεων σε υποδομές δικτύων κοινής ωφέλειας, βάσει ορισμένων κριτηρίων¹⁹. Επιπλέον, η πολιτική της Επιτροπής στον τομέα των διευρωπαϊκών δικτύων βελτιώνει την πρόσβαση στα δίκτυα μεταφορών, ενέργειας και επικοινωνιών στις πλέον απομακρυσμένες περιοχές, και θα συμβάλει στη διασύνδεση των νέων κρατών μελών με την υποδομή των Δεκαπέντε, διατηρώντας έτσι υψηλό επίπεδο ποιότητας, ασφάλειας και προστασίας. Η Επιτροπή, στην ευρωπαϊκή αναπτυξιακή πρωτοβουλία της, παρουσίασε ένα φιλόδοξο πρόγραμμα για την εφαρμογή διασυνοριακών προγραμμάτων προτεραιότητας στον τομέα των μεταφορών, της ενέργειας και των ευρυζωνικών δικτύων επικοινωνίας²⁰.

3.4. Διατήρηση υψηλού επιπέδου ποιότητας, ασφάλειας και προστασίας

Κατά τη δημόσια διαβούλευση επισημάνθηκε ότι πρέπει οπωσδήποτε να διασφαλιστούν υψηλά επίπεδα ποιότητας, ασφάλειας και προστασίας. Η Επιτροπή συμφωνεί ότι όλοι οι πολίτες και οι χρήστες πρέπει να λαμβάνουν υπηρεσίες κοινής ωφέλειας υψηλής ποιότητας. Επιπλέον, πρέπει να εξασφαλίζεται η σωματική

¹⁷ Βλ. Πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, COM(2003) 270 της 21.5.2003, παράγραφοι 50 έως 54

¹⁸ Μια νέα εταιρική σχέση για τη συνοχή – Τρίτη έκθεση σχετικά με την οικονομική και κοινωνική συνοχή, COM(2004) 107 της 18.2.2004

¹⁹ Βλ., π.χ., το έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής για τις κατευθυντήριες γραμμές σχετικά με τα κριτήρια και τους όρους εφαρμογής των διαρθρωτικών ταμείων για τη στήριξη των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, SEC(2003) 895

²⁰ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Ευρωπαϊκή πρωτοβουλία για την ανάπτυξη – Επενδύσεις στα δίκτυα και τη γνώση για την ανάπτυξη και την απασχόληση – Τελική έκθεση στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο», COM(2003) 690 τελικό της 11.11.2003

ασφάλεια των καταναλωτών και των χρηστών, όλων των εμπλεκομένων στην παραγωγή και την παροχή των εν λόγω υπηρεσιών, καθώς και του ευρέος κοινού, συμπεριλαμβανομένης της προστασίας έναντι πιθανών απειλών όπως οι τρομοκρατικές επιθέσεις και η καταστροφή του περιβάλλοντος. Επιπροσθέτως, η ασφάλεια της παροχής υπηρεσιών, και ιδίως η ασφάλεια του εφοδιασμού, συνιστά ουσιώδη απαίτηση η οποία πρέπει να συνυπολογίζεται κατά την κατάρτιση των αποστολών κάθε υπηρεσίας. Οι όροι με τους οποίους παρέχονται οι υπηρεσίες πρέπει επίσης να προσφέρουν στους φορείς επαρκή κίνητρα για να διατηρούν ανεκτά επίπεδα μακροχρόνιων επενδύσεων. Η ποιότητα και η ασφάλεια του εφοδιασμού συνεπάγονται οικονομικό κόστος για την κοινωνία, το οποίο θα αντισταθμιζόταν επαρκώς και με διαφάνεια από τα αναμενόμενα οφέλη.

Σύμφωνα με την πολιτική της Ένωσης για τη βιώσιμη ανάπτυξη, πρέπει να συνυπολογιστούν δεόντως ο ρόλος των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας για την προστασία του περιβάλλοντος και τα ειδικά χαρακτηριστικά των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας που σχετίζονται άμεσα με το περιβάλλον, όπως οι τομείς του νερού και των απορριμμάτων.

Η Επιτροπή λαμβάνει πλήρως υπόψη τις εν λόγω απαιτήσεις και θα μεριμνήσει ώστε οι κοινοτικές πολιτικές να ενισχύσουν και να διευκολύνουν τη διατήρηση των προτύπων ποιότητας, προστασίας και ασφάλειας. Η Επιτροπή θα παρακολουθεί την πρόοδο, ιδίως στις τακτικές αξιολογήσεις και τομεακές εκθέσεις της.

3.5. *Προάσπιση των δικαιωμάτων των καταναλωτών και των χρηστών*

Κατά τη διαβούλευση για το πράσινο βιβλίο διαπιστώθηκε ευρεία συμφωνία ως προς το ότι η παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας πρέπει να οργανώνεται κατά τέτοιο τρόπο ώστε να διασφαλίζεται υψηλό επίπεδο δικαιωμάτων στους καταναλωτές και τους χρήστες. Η Επιτροπή σκοπεύει να βασίσει τις πολιτικές της στις αρχές που περιλαμβάνονται στο πράσινο βιβλίο και στην ανακοίνωση της Επιτροπής για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην Ευρώπη, που εκδόθηκε το Σεπτέμβριο του 2000²¹.

Στις εν λόγω αρχές περιλαμβάνονται ιδίως οι εξής: πρόσβαση στις υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένων των διασυνοριακών υπηρεσιών, σε όλη την επικράτεια της Ένωσης και σε όλες τις ομάδες του πληθυσμού· προσιτές τιμές των υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων ειδικών συστημάτων για τα άτομα με χαμηλό εισόδημα· σωματική προστασία και ασφάλεια· και, τέλος, αξιοπιστία, συνέχεια, υψηλή ποιότητα, επιλογή, διαφάνεια και πρόσβαση σε πληροφορίες από παρόχους και ρυθμιστικές αρχές.

Η εφαρμογή αυτών των αρχών απαιτεί, κατά κανόνα, ανεξάρτητες ρυθμιστικές αρχές με σαφώς οριοθετημένες αρμοδιότητες και υποχρεώσεις, όπως η εξουσία επιβολής κυρώσεων (μέσα για την παρακολούθηση της μεταφοράς και την επιβολή διατάξεων σχετικά με τις καθολικές υπηρεσίες), και πρέπει να περιλαμβάνει διατάξεις για την εκπροσώπηση και την ενεργό συμμετοχή των καταναλωτών και των χρηστών στον ορισμό και την αξιολόγηση των υπηρεσιών, τη διάθεση κατάλληλων μηχανισμών έννομης προστασίας και αντιστάθμισης, και την ύπαρξη εξελικτικής ρήτρας που θα καθιστά εφικτή την προσαρμογή των απαιτήσεων

²¹

COM(2000) 580 της 20.9.2000, ΕΕ C 17 της 19.1.2001. Βλ. ιδίως τις παραγράφους 8 έως 13

σύμφωνα με τις μεταβαλλόμενες ανάγκες και τους διαφορετικούς προβληματισμούς των χρηστών και των καταναλωτών, καθώς και με τις αλλαγές στο οικονομικό και τεχνολογικό περιβάλλον. Οι ρυθμιστικές αρχές πρέπει επίσης να παρακολουθούν τις εξελίξεις της αγοράς και να παρέχουν στοιχεία για τους σκοπούς της αξιολόγησης.

3.6. Παρακολούθηση και αξιολόγηση των επιδόσεων

Βάσει της δημόσιας διαβούλευσης, η Επιτροπή εξακολουθεί να είναι πεπεισμένη ότι η συστηματική αξιολόγηση και παρακολούθηση είναι σημαντική για τη διατήρηση και την ανάπτυξη υψηλής ποιότητας, προσβάσιμων, προσιτών και αποτελεσματικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Η Επιτροπή αναγνωρίζει την ιδιαίτερη ευθύνη των κοινοτικών οργάνων –σε συνδυασμό με τα δεδομένα που παρέχονται σε εθνικό επίπεδο– στην αξιολόγηση των υπηρεσιών που υπόκεινται σε τομεακό ρυθμιστικό πλαίσιο το οποίο έχει θεσπιστεί από την Κοινότητα. Ωστόσο, η αξιολόγηση σε κοινοτικό επίπεδο μπορεί επίσης να εξεταστεί ως ενδεχόμενο σε άλλους τομείς, εάν είναι δυνατόν να αποδειχθεί σε ειδικές περιπτώσεις ότι μια τέτοια αξιολόγηση θα δημιουργούσε προστιθέμενη αξία.

Η Επιτροπή, ευθυγραμμιζόμενη με την επικρατούσα άποψη που διατυπώθηκε κατά τη δημόσια διαβούλευση, θεωρεί ότι κάθε αξιολόγηση πρέπει να είναι πολυδιάστατη και να καλύπτει όλες τις συναφείς νομικές, οικονομικές, κοινωνικές και περιβαλλοντικές πτυχές. Σε κάθε περίπτωση, οποιαδήποτε αξιολόγηση πρέπει να λαμβάνει δεόντως υπόψη τα ειδικά χαρακτηριστικά του αξιολογούμενου τομέα, καθώς και τις διαφορετικές καταστάσεις που επικρατούν στα κράτη μέλη και τις περιφέρειές τους. Η αξιολόγηση πρέπει να βασίζεται στην περιοδική παροχή συγκρίσιμων δεδομένων από τα κράτη μέλη και/ή τις εθνικές ρυθμιστικές αρχές.

3.7. Σεβασμός της πολυμορφίας των υπηρεσιών και των περιπτώσεων

Η διαβούλευση επισήμανε επίσης τις διαφορές μεταξύ των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και των αναγκών και προτιμήσεων των χρηστών και των καταναλωτών οι οποίες οφείλονται στις διαφορετικές οικονομικές, κοινωνικές, γεωγραφικές ή πολιτιστικές συνθήκες. Επιπλέον, τονίστηκε ότι η προσωπική φύση πολλών κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης οδηγεί σε απαιτήσεις που διαφέρουν ουσιαστικά από τις απαιτήσεις των βιομηχανικών δικτύων κοινής ωφέλειας. Όσον αφορά τις ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η σημασία της δημόσιας ραδιοτηλεόρασης για τις δημοκρατικές, κοινωνικές και πολιτιστικές ανάγκες κάθε κοινωνίας²². Η Επιτροπή υποστηρίζει αυτές τις απόψεις.

Κάθε κοινοτική πολιτική στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας πρέπει να λαμβάνει δεόντως υπόψη την πολυμορφία που χαρακτηρίζει διάφορες υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και τις συνθήκες υπό τις οποίες παρέχονται. Ωστόσο, τούτο δεν συνεπάγεται ότι δεν κρίνεται αναγκαίο να διασφαλιστεί η συνέπεια της κοινοτικής προσέγγισης σε όλους τους τομείς ή ότι δεν μπορεί να αποβεί χρήσιμη η ανάπτυξη κοινών εννοιών ικανών να εφαρμοστούν σε διάφορους τομείς.

²² Βλ. επίσης το Πρωτόκολλο για το σύστημα δημόσιας ραδιοτηλεόρασης στα κράτη μέλη, που επισυνάφθηκε στη συνθήκη ΕΚ με τη συνθήκη του Άμστερνταμ

Σε αυτό το πλαίσιο, αξίζει να επισημανθεί ότι η πρόταση οδηγίας της Επιτροπής σχετικά με τις υπηρεσίες στην εσωτερική αγορά²³ καλύπτει μόνο τις υπηρεσίες που αντιστοιχούν σε μια οικονομική δραστηριότητα. Δεν καλύπτει τις μη οικονομικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας αλλά μόνο τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος. Επιπλέον, στην εν λόγω πρόταση, ορισμένες δραστηριότητες που μπορεί να θεωρούνται από τα κράτη μέλη υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος αποκλείονται από το πεδίο εφαρμογής της πρότασης (π.χ. οι μεταφορές) ή υπόκεινται σε παρεκκλίσεις από την αρχή της χώρας καταγωγής (π.χ. οι ταχυδρομικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες διανομής ηλεκτρικής ενέργειας, φυσικού αερίου και νερού). Εκείνο που είναι ακόμη πιο σημαντικό είναι ότι η πρόταση ούτε απαιτεί από τα κράτη μέλη να ανοίξουν τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος στον ανταγωνισμό ούτε παρεμβαίνει στον τρόπο χρηματοδότησης ή οργάνωσής τους.

3.8. *Μεγαλύτερη διαφάνεια*

Η αρχή της διαφάνειας συνιστά νευραλγική έννοια για την ανάπτυξη και την εφαρμογή των δημοσίων πολιτικών όσον αφορά τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Διασφαλίζει ότι οι δημόσιες αρχές μπορούν να ασκούν τις αρμοδιότητές τους και ότι οι δημοκρατικές επιλογές μπορούν να πραγματοποιηθούν και να γίνουν σεβαστές. Η εν λόγω αρχή πρέπει να εφαρμόζεται σε όλες τις πτυχές της διαδικασίας παροχής και να καλύπτει τον ορισμό της αποστολής της δημόσιας υπηρεσίας, την οργάνωση, τη χρηματοδότηση και τη ρύθμιση των υπηρεσιών, καθώς και την παραγωγή και την αξιολόγησή τους, συμπεριλαμβανομένων των μηχανισμών διεκπεραίωσης των καταγγελιών.

Η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου έχει ήδη αυξήσει τη διαφάνεια της παροχής υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στην Ένωση. Η Επιτροπή δεσμεύεται να εργαστεί προς την κατεύθυνση της περαιτέρω διαφάνειας όσον αφορά την παροχή υπηρεσιών σε όλες τις πολιτικές της σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Τα κράτη μέλη πρέπει επίσης να εγγυώνται πλήρη διαφάνεια κατά την εφαρμογή της κοινοτικής νομοθεσίας και άλλων συναφών εθνικών διατάξεων.

3.9. *Παροχή ασφάλειας δικαίου*

Κατά τη διαβούλευση για το πράσινο βιβλίο, επισημάνθηκε ότι, σε ορισμένους τομείς, η εφαρμογή των κοινοτικών ρυθμίσεων στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας δεν ήταν αρκετά σαφής. Η εφαρμογή των κανόνων σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις στη χρηματοδότηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και οι κανόνες σχετικά με τις δημόσιες συμβάσεις και τις συμβάσεις παραχώρησης υπηρεσιών τονίστηκαν επανειλημμένως. Επιπλέον, έγινε μνεία στην κατάσταση που επικρατεί στις κοινωνικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Η Επιτροπή γνωρίζει ότι η εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας ενδέχεται να δημιουργήσει περίπλοκα ζητήματα. Για το λόγο αυτό, θα προσπαθεί συνεχώς να βελτιώνει την ασφάλεια δικαίου όσον αφορά την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου στην παροχή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, με την επιφύλαξη της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και του Πρωτοδικείου. Όπως

²³

COM(2004) 2 της 13.1.2004

αναφέρεται παρακάτω, η Επιτροπή έχει ήδη ολοκληρώσει τον εκσυγχρονισμό των ισχυόντων κανόνων για τις δημόσιες συμβάσεις και έχει εφαρμόσει πρωτοβουλίες σχετικά με τις κρατικές ενισχύσεις και τις εταιρικές σχέσεις μεταξύ δημόσιου και ιδιωτικού τομέα²⁴.

4. ΝΕΟΙ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΙ ΓΙΑ ΜΙΑ ΣΥΝΕΠΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

4.1. Σεβασμός της πολυμορφίας μέσα σε ένα συνεπές πλαίσιο

Ένα από τα καίρια ζητήματα που εγείρει το πράσινο βιβλίο αφορά την ανάγκη οδηγίας-πλασίου για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Οι σχετικές απόψεις που διατυπώθηκαν κατά τη δημόσια διαβούλευση εξακολούθησαν να δίστανται, καθώς ορισμένα κράτη μέλη και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο εξέφρασαν επιφυλάξεις. Συνεπώς, παρέμεινε αμφίβολο κατά πόσον η οδηγία-πλαίσιο θα ήταν η καταλληλότερη ενέργεια στο παρόν στάδιο. Επιπλέον, κατά τη διαβούλευση, δεν αποδείχθηκε η προστιθέμενη αξία του οριζόντιου πλαισίου σε σύγκριση με την τομεακή προσέγγιση που ακολουθήθηκε μέχρι σήμερα.

Ως εκ τούτου, η Επιτροπή κρίνει σκόπιμο να μην υποβάλει πρόταση προς το παρόν αλλά να επανεξετάσει το ζήτημα αργότερα. Στο πλαίσιο αυτής της εξέτασης, η Επιτροπή θα υποβάλλει κάθε νομοθετική πρόταση σε προηγούμενη εκτεταμένη αξιολόγηση του αντικτύπου των οικονομικών, κοινωνικών και περιβαλλοντικών συνεπειών της²⁵.

Όσον αφορά το χρονοδιάγραμμα της επανεξέτασης, μπορεί να σημειωθεί επίσης ότι η μελλοντική θέση σε ισχύ της Συνταγματικής Συνθήκης και του προτεινόμενου άρθρου III-6 του Συντάγματος θα παράσχουν μια άλλη πιθανή νομική βάση η οποία θα συμπληρώνει τις ήδη υπάρχουσες. Η Επιτροπή κρίνει σκόπιμη την επανεξέταση του ζητήματος μετά τη θέση σε ισχύ της Συνταγματικής Συνθήκης.

Προς το παρόν, η Επιτροπή, κατά κανόνα, θα συνεχίσει και θα αναπτύξει την τομεακή της προσέγγιση προτείνοντας, όπου κρίνεται αναγκαίο και σκόπιμο, τομεακούς κανόνες οι οποίοι θα καθιστούν εφικτή την ανταπόκριση στις ιδιαίτερες απαιτήσεις και καταστάσεις στον κάθε τομέα. Ωστόσο, με την επιφύλαξη των ισχυόντων τομεακών κοινοτικών κανόνων, θα εξεταστεί το ενδεχόμενο μιας οριζόντιας προσέγγισης όσον αφορά ορισμένα ιδιαίτερα ζητήματα, όπως το συμφέρον των καταναλωτών, η παρακολούθηση και η αξιολόγηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, η εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στη χρηματική αποζημίωση ή η χρήση των διαρθρωτικών ταμείων για τη στήριξη των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

Αν και η αναγκαιότητα μιας ρύθμισης-πλασίου υπήρξε έντονα διαφιλονικούμενο ζήτημα, η ανάγκη διασφάλισης της συνέπειας και της συνοχής των κοινοτικών μέτρων στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας αναγνωρίστηκε ευρέως κατά τη δημόσια διαβούλευση. Παράλληλα, τονίστηκε ότι είναι σημαντικό οι κοινοτικές

²⁴ Βλ. ενότητες 4.2 και 4.3 παρακάτω

²⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με την αξιολόγηση του αντικτύπου, COM(2002) 276 τελικό της 5.6.2002

πολιτικές να σέβονται και να ανταποκρίνονται στα διαφορετικά χαρακτηριστικά των υπηρεσιών και στις διαφορετικές συνθήκες που επικρατούν στα κράτη μέλη.

Η Επιτροπή θα εντείνει τις προσπάθειές της ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης συνέπεια των κοινοτικών πολιτικών στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, και θα επιδιώξει την απόλυτη συνοχή των τομεακών πολιτικών της όσον αφορά τη γενική προσέγγισή της στις προσεχείς ανασκοπήσεις των οικείων τομέων²⁶.

Επιπλέον, η Επιτροπή θα επανεξετάσει την κατάσταση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στην Ευρωπαϊκή Ένωση και την ανάγκη για τυχόν οριζόντια μέτρα το 2005. Η Επιτροπή σκοπεύει να υποβάλει έκθεση σχετικά με τα συμπεράσματά της στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, το Συμβούλιο, την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή και την Επιτροπή των Περιφερειών πριν από το τέλος του 2005.

²⁶

Βλ. παράρτημα 2

Η Επιτροπή

- θα επανεξετάσει την εφικτότητα και την αναγκαιότητα ενός νόμου-πλασίου για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας αμέσως μετά την έναρξη ισχύος της Συνθήκης·

- θα επανεξετάσει την κατάσταση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και θα υποβάλει έκθεση πριν από το τέλος του 2005.

Τα κράτη μέλη

- πρέπει να συνεχίσουν τον εκσυγχρονισμό των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας σε εθνικό επίπεδο ώστε να εξασφαλίσουν ότι όλοι οι πολίτες έχουν πρόσβαση σε ποιοτικές υπηρεσίες προσαρμοσμένες στις ανάγκες και τις απαιτήσεις τους.

4.2. Αποσαφήνιση και απλούστευση του νομικού πλαισίου για την αποζημίωση των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας

Υπάρχουν, ειδικότερα, δύο τομείς –η χρηματοδότηση και η ανάθεση συμβάσεων– όπου η διακριτική ευχέρεια των κρατών μελών ως προς τον καθορισμό και το σχεδιασμό των αποστολών των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας συνήθως αλληλεπιδρά με την κοινοτική νομοθεσία. Η παρούσα ενότητα πραγματεύεται τη χρηματοδότηση. Το ζήτημα των δημοσίων συμβάσεων εξετάζεται στην ενότητα 4.3.

Η αρχή της αυτονομίας των κρατών μελών ως προς τις επιλογές πολιτικής που πραγματοποιούν σχετικά με τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος εφαρμόζεται και στη χρηματοδότηση των εν λόγω υπηρεσιών. Πράγματι, τα κράτη μέλη έχουν μεγάλη ευχέρεια όσον αφορά τη λήψη αποφάσεων για την αναγκαιότητα και τον τρόπο χρηματοδότησης της παροχής υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος. Οι μηχανισμοί χρηματοδότησης που εφαρμόζονται από τα κράτη μέλη περιλαμβάνουν την άμεση οικονομική στήριξη μέσω του κρατικού προϋπολογισμού, τα ειδικά ή αποκλειστικά δικαιώματα, τις συνεισφορές από τους φορείς που δραστηριοποιούνται στην αγορά, τον καθορισμό μέσου τιμολογίου και τη χρηματοδότηση που βασίζεται στην αλληλεγγύη. Κατά κανόνα, τα κράτη μέλη μπορούν να επιλέγουν το μηχανισμό χρηματοδότησης. Ελλείψει κοινοτικής εναρμόνισης, ο βασικός περιορισμός αυτής της ευχέρειας είναι η απαίτηση σύμφωνα με την οποία ο χρηματοδοτικός μηχανισμός δεν πρέπει να στρεβλώνει τον ανταγωνισμό στην κοινή αγορά. Εναπόκειται στην Επιτροπή, ως θεματοφύλακα της Συνθήκης, να διασφαλίσει την τήρηση αυτού του κανόνα προς όφελος των φορολογουμένων και της οικονομίας γενικότερα.

Ωστόσο, η πρακτική εφαρμογή αυτού του κανόνα συνιστά, ενίοτε, περίπλοκο ζήτημα. Δεν υπήρξε πάντα σαφές, π.χ., με ποιους όρους η αποζημίωση για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος θα συνιστούσε πράγματι κρατική ενίσχυση. Ομοίως, μετά την απόδειξη της ύπαρξης κρατικής ενίσχυσης επικρατούσε, ενδεχομένως, κάποια αβεβαιότητα ως προς τους όρους με τους οποίους αυτή η ενίσχυση θα μπορούσε να θεωρηθεί συμβατή με την κοινή αγορά. Τέλος, η υποχρέωση, δυνάμει της Συνθήκης, για επίσημη ενημέρωση της Επιτροπής όσον αφορά σχέδια για τη χορήγηση ή την τροποποίηση ενισχύσεων δημιουργεί διοικητική επιβάρυνση η οποία μπορεί να είναι δυσανάλογη με τα σχετικά χαμηλά ποσά των ενισχύσεων.

Η δημόσια διαβούλευση επιβεβαίωσε το αίτημα για μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου και δυνατότητα πρόβλεψης όσον αφορά την εφαρμογή των κανόνων για τις κρατικές ενισχύσεις στην αποζημίωση των δημοσίων υπηρεσιών. Το αίτημα αυτό ήταν ιδιαίτερα επιτακτικό σε τοπικό επίπεδο, αναφορικά με τις τοπικές υπηρεσίες. Πράγματι, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο όρισε πρόσφατα σειρά όρων υπό τους οποίους η αποζημίωση για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος δεν συνιστά κρατική ενίσχυση²⁷. Όμως, εξακολουθεί να υφίσταται η ανάγκη αυξημένης ασφάλειας δικαίου και εναπόκειται στην Επιτροπή να επιφέρει την ευρύτερη δυνατή ασφάλεια δικαίου. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή προτείνει ορισμένες πρωτοβουλίες.

Το πρώτο προτεινόμενο μέτρο είναι η έκδοση απόφασης της Επιτροπής δυνάμει της οποίας να θεωρείται ότι η σχετικά περιορισμένης έκτασης δημόσια χρηματοδότηση επιχειρήσεων επιφορτισμένων με την παροχή υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος είναι συμβατή με την κοινή αγορά υπό ορισμένες προϋποθέσεις. Ομοίως, η εν λόγω χρηματοδότηση θα απαλλάσσεται από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης, εφόσον είναι αναλογική με το πραγματικό κόστος των υπηρεσιών και δεν σημειώνεται υπέρβαση ορισμένων ανώτατων τιμών. Η Επιτροπή προτείνει το ίδιο για τη χρηματοδότηση των υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος που παρέχονται από νοσοκομεία και φορείς εργατικών κατοικιών, ανεξαρτήτως του ποσού που συνεπάγονται.

Ουσιαστικά, η Επιτροπή επιζητεί με τον τρόπο αυτό να απαλλάξει την αποζημίωση προς τους τοπικούς παρόχους υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος από την υποχρέωση προηγούμενης κοινοποίησης. Μόλις καθοριστούν οι ανώτατες τιμές, με βάση τα αποτελέσματα της υπό εξέλιξη διαβούλευσης, η ασφάλεια δικαίου για σχετικά περιορισμένης έκτασης δημόσια χρηματοδότηση θα αυξηθεί σημαντικά.

Επιπλέον, η Επιτροπή προτείνει να αυξηθεί η ασφάλεια δικαίου όσον αφορά την αποζημίωση για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος η οποία υπερβαίνει τις προαναφερόμενες ανώτατες τιμές –και, ως εκ τούτου, πρέπει να κοινοποιηθεί στην Επιτροπή– μέσω ενός κοινοτικού πλαισίου που να καθορίζει τα κριτήρια σχετικά με την αξιολόγηση αυτής της αντιστάθμισης για τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος.

Επιπροσθέτως, η Επιτροπή σκοπεύει να τροποποιήσει την οδηγία 80/723/ΕΟΚ περί της διαφάνειας των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών και των δημοσίων επιχειρήσεων. Η τροπολογία θα διευκρινίζει ότι η οδηγία εφαρμόζεται στις αντισταθμίσεις δημόσιας υπηρεσίας, ανεξαρτήτως του νομικού χαρακτηρισμού τους δυνάμει του άρθρου 87 της Συνθήκης. Τόσο η απόφαση της Επιτροπής όσο και το κοινοτικό πλαίσιο δεν θα εφαρμόζονται στον τομέα των μεταφορών²⁸.

Τέλος, η Επιτροπή σχεδιάζει να αποσαφηνίσει περαιτέρω τους όρους με τους οποίους η αποζημίωση μπορεί να συνιστά κρατική ενίσχυση σύμφωνα με την πρόσφατη νομολογία του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου. Όπως ζητήθηκε σε πολλές παρατηρήσεις που απεστάλησαν κατά τη δημόσια διαβούλευση για το πράσινο

²⁷ Απόφαση της 24ης Ιουλίου 2003 στην υπόθεση C-280/00 Altmark Trans και απόφαση της 24ης Νοεμβρίου 2003 στις συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C-34/01 έως 38/01 Enirisorse SpA

²⁸ Η απόφαση μπορεί να εφαρμόζεται σε ορισμένες θαλάσσιες συνδέσεις με νησιά, στις οποίες η ετήσια κίνηση δεν υπερβαίνει ένα καθορισμένο ανώτατο όριο

βιβλίο, τούτο θα διευκρινίζει επίσης περαιτέρω τη διάκριση μεταξύ των οικονομικών και των μη οικονομικών δραστηριοτήτων²⁹.

Τα μέτρα αυτά, που καταρτίστηκαν κατόπιν εκτενών διαβουλεύσεων με τους ενδιαφερομένους, εξεταζόμενα από κοινού, είναι πιθανό να εγγυηθούν την ασφάλεια δικαίου και τη δυνατότητα πρόβλεψης τόσο για τους φορείς όσο και για τις αρχές στον μέγιστο δυνατό βαθμό. Επιπλέον, η Επιτροπή θα συνεχίσει να εφαρμόζει την πραγματιστική προσέγγισή της κατά την αξιολόγηση της αντιστάθμισης για τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας, ώστε να διασφαλίζει ότι οι υψηλής ποιότητας προσβάσιμες και προσιτές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας θα εξακολουθήσουν να παρέχονται στους πολίτες, στο πλαίσιο κοινών βασικών κανόνων.

Η Επιτροπή

- θα εκδώσει απόφαση για την εφαρμογή του άρθρου 86 της Συνθήκης στις κρατικές ενισχύσεις που χορηγούνται με τη μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας σε ορισμένες επιχειρήσεις επιφορτισμένες με τη λειτουργία των υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος έως τον Ιούλιο του 2005·
- θα εγκρίνει κοινοτικό πλαίσιο για τις κρατικές ενισχύσεις με τη μορφή αντιστάθμισης για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας έως τον Ιούλιο του 2005·
- θα εγκρίνει τροπολογία επί της οδηγίας 80/723/ΕΟΚ περί της διαφάνειας των οικονομικών σχέσεων μεταξύ των κρατών μελών και των δημοσίων επιχειρήσεων έως τον Ιούλιο του 2005·
- θα αποσαφηνίσει περαιτέρω τους όρους με τους οποίους οι αντισταθμίσεις για την παροχή δημόσιας υπηρεσίας μπορεί να συνιστούν κρατική ενίσχυση κατά την έννοια του άρθρου 87 παράγραφος 1 έως τον Ιούλιο του 2005.

Τα κράτη μέλη

- πρέπει να βοηθήσουν την Επιτροπή στην εφαρμογή του νέου νομικού πλαισίου, ιδίως με το σαφή καθορισμό των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας και την εφαρμογή διαφανών κανόνων σχετικά με τις αντισταθμίσεις.

4.3. Παροχή σαφούς και διαφανούς πλαισίου για την επιλογή επιχειρήσεων επιφορτισμένων με την παροχή υπηρεσίας κοινής ωφέλειας

Κατ' αρχήν, τα κράτη μέλη διαθέτουν την ευχέρεια να αποφασίσουν πώς θα οργανώσουν τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας. Ελλείψει κοινοτικής εναρμόνισης, οι αρμόδιες δημόσιες αρχές στα κράτη μέλη είναι, κατ' αρχήν, ελεύθερες να αποφασίσουν κατά πόσον θα παράσχουν υπηρεσία κοινής ωφέλειας οι ίδιες ή θα αναθέσουν την παροχή της σε άλλους (δημόσιους ή ιδιωτικούς) φορείς³⁰. Ωστόσο, οι πάροχοι των υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος, συμπεριλαμβανομένων των παρόχων εσωτερικών υπηρεσιών, είναι επιχειρήσεις και, ως εκ τούτου,

²⁹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. την ανακοίνωση της Επιτροπής σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας στην Ευρώπη [ΕΕ C 17 της 19.1.2001, σ. 4 (παράγραφοι 28 έως 30)] και το Πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας [COM(2003) 270 της 21.5.2003, παράγραφοι 43 έως 45]

³⁰ Όσον αφορά τις τοπικές εσωτερικές μεταφορές, η Επιτροπή πρότεινε νομοθεσία που θα απαιτούσε από τα κράτη μέλη να χρησιμοποιούν παραχωρήσεις δημόσιας υπηρεσίας. Πρβλ. τροποποιημένη πρόταση κανονισμού του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με δράσεις των κρατών μελών για τους όρους παροχής δημόσιας υπηρεσίας στον τομέα των σιδηροδρομικών, οδικών και εσωτερικών πλωτών συγκοινωνιών (ΕΕ C 151 E της 25.6.2002, σ. 146)

υπόκεινται στους κανόνες ανταγωνισμού της Συνθήκης³¹. Στην πράξη, τα κράτη μέλη χρησιμοποιούν διαρκώς περισσότερο συστήματα δημόσιου-ιδιωτικού τομέα, όπως οι συμβάσεις σχεδιασμού-υλοποίησης-χρηματοδότησης-λειτουργίας, οι παραχωρήσεις και η ίδρυση εταιρειών μεικτής οικονομίας ώστε να εξασφαλίζουν την παροχή έργων υποδομής ή υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

Κατά τη δημόσια διαβούλευση ζητήθηκε να διευκρινιστούν ορισμένα ζητήματα σχετικά με τους κοινοτικούς κανόνες που διέπουν τα εν λόγω συστήματα, και ιδίως το πεδίο εφαρμογής και την ουσία των κοινοτικών κανόνων τους οποίους θα πρέπει να τηρήσουν οι δημόσιες αρχές κατά την ανάθεση μιας αποστολής δημόσιας υπηρεσίας σε άλλο φορέα.

Η Κοινότητα, για να διευκρινίσει τους ισχύοντες κανόνες, επιχείρησε να απλουστεύσει και να αποσαφηνίσει τις οδηγίες για τις δημόσιες συμβάσεις³². Οι νέες οδηγίες, που εγκρίθηκαν από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο τον περασμένο Μάρτιο, αναμένεται να μεταφερθούν σε όλα τα κράτη μέλη έως τον Ιανουάριο του 2006 και να διευκολύνουν, για όλες τις οικείες αναθέτουσες αρχές, τη συμμόρφωση με τις υποχρεώσεις διαφάνειας που υπέχουν δυνάμει της συνθήκης ΕΚ.

Επιπροσθέτως, για να διαπιστωθεί κατά πόσον πρέπει να προταθεί κοινοτική νομοθεσία ιδίως για τη διαφανή ανάθεση συμβάσεων παραχώρησης υπηρεσιών από τις δημόσιες αρχές, και άλλες μορφές συνεργασίας μεταξύ του δημόσιου και του ιδιωτικού τομέα, η Επιτροπή εξέδωσε πρόσφατα πράσινο βιβλίο για τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα στην Ευρωπαϊκή Ένωση³³. Αυτό το πράσινο βιβλίο εγκαινιάζει ευρεία διαβούλευση σχετικά με τις συναφείς προς τις δημόσιες συμβάσεις πτυχές των συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα.

Η Επιτροπή

- θα διενεργήσει δημόσια διαβούλευση για το πράσινο βιβλίο σχετικά με τις συναφείς προς τις δημόσιες συμβάσεις πτυχές των συμπράξεων δημόσιου-ιδιωτικού τομέα·
- θα υποβάλει προτάσεις, όπου κρίνεται σκόπιμο βάσει των αποτελεσμάτων της δημόσιας διαβούλευσης, πριν από το τέλος του 2004.

Τα κράτη μέλη

- πρέπει να διασφαλίζουν ότι τα εθνικά πλαίσια για την ανάθεση συμβάσεων δημόσιας υπηρεσίας διέπονται από διαφανείς κανόνες που δεν δημιουργούν διακρίσεις.

³¹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. Πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, COM(2003) 270 της 21.5.2003, παράγραφοι 79 έως 83

³² Οδηγία 2004/18/ΕΚ, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης δημόσιων συμβάσεων έργων, προμηθειών και υπηρεσιών, και οδηγία 2004/17/ΕΚ, της 31ης Μαρτίου 2004, περί συντονισμού των διαδικασιών σύναψης συμβάσεων στους τομείς του ύδατος, της ενέργειας, των μεταφορών και των ταχυδρομικών υπηρεσιών, ΕΕ L 134 της 30.4.2004, σ. 1 και σ. 114

³³ Πράσινο βιβλίο σχετικά με τις συμπράξεις δημοσίου και ιδιωτικού τομέα και το κοινοτικό δίκαιο των δημοσίων συμβάσεων και των συμβάσεων παραχώρησης, COM(2004) 327 της 30.4.2004

4.4. Πλήρης αναγνώριση της κοινής ωφέλειας που συνεπάγονται οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης

Το πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας συγκέντρωσε το ζωνρό ενδιαφέρον των οικείων φορέων στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών, όπως οι υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, οι υπηρεσίες μακροχρόνιας περίθαλψης, η κοινωνική ασφάλιση, οι υπηρεσίες απασχόλησης και οι υπηρεσίες εργατικής κατοικίας. Οι κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας μπορούν να διαδραματίσουν συγκεκριμένο ρόλο ως αναπόσπαστο τμήμα του ευρωπαϊκού μοντέλου κοινωνίας. Βάσει της αρχής της αλληλεγγύης, οι κοινωνικές υπηρεσίες και οι υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης κοινής ωφέλειας είναι ανθρωποκεντρικές, εξασφαλίζουν ότι οι πολίτες μπορούν να απολαύουν αποτελεσματικά τα θεμελιώδη δικαιώματά τους και ένα υψηλό επίπεδο κοινωνικής προστασίας, και ενισχύουν την κοινωνική και την εδαφική συνοχή. Η παροχή, η ανάπτυξη και ο εκσυγχρονισμός των υπηρεσιών αυτών ευθυγραμμίζεται πλήρως με την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο της Λισσαβώνας, το Μάρτιο του 2000, και ιδίως με το στόχο της θετικής διασύνδεσης μεταξύ της οικονομικής, της κοινωνικής και της απασχολησιακής πολιτικής. Η δημόσια διαβούλευση απέδειξε ότι οι πάροχοι κοινωνικών υπηρεσιών είναι διατεθειμένοι να συμμετάσχουν σε μια διαδικασία εκσυγχρονισμού προκειμένου να ανταποκριθούν αποτελεσματικότερα στις μεταβαλλόμενες ανάγκες των ευρωπαϊών πολιτών. Ωστόσο, εξέφρασαν επίσης την ανάγκη μεγαλύτερης σαφήνειας και δυνατότητας πρόβλεψης που είναι απαραίτητες για τη διασφάλιση απρόσκοπτης εξέλιξης των κοινωνικών υπηρεσιών, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Αν και ο ορισμός των αποστολών και των στόχων των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης εμπίπτει, κατ' αρχήν, στο πεδίο αρμοδιοτήτων των κρατών μελών, οι κοινοτικοί κανόνες ενδέχεται να επηρεάσουν τα μέσα για την παροχή και τη χρηματοδότησή τους. Η σαφής αναγνώριση της διάκρισης μεταξύ των αποστολών και των μέσων αναμένεται να αυξήσει τη σαφήνεια ενόψει του εκσυγχρονισμού αυτών των υπηρεσιών στο πλαίσιο των μεταβαλλόμενων αναγκών των χρηστών, διατηρώντας την ειδική φύση τους όσον αφορά τις ιδιαίτερες απαιτήσεις για, μεταξύ άλλων, αλληλεγγύη, εθελοντική υπηρεσία και ενσωμάτωση των ευάλωτων ομάδων ατόμων. Η αποσαφήνιση αυτής της διάκρισης θα βοηθήσει ιδίως τα κράτη μέλη που χρησιμοποιούν συστήματα τα οποία βασίζονται στην αγορά για την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ώστε να προβλεφθεί ο ενδεχόμενος αντίκτυπος της κοινοτικής νομοθεσίας για τον ανταγωνισμό σε αυτά. Ασφαλώς, θα παραμείνει ζήτημα πολιτικής επιλογής των κρατών μελών κατά πόσον θα χρησιμοποιήσουν αυτά τα συστήματα ή θα παράσχουν υπηρεσίες απευθείας μέσω κρατικών φορέων που χρηματοδοτούνται από τη φορολογία.

Η Επιτροπή εκτιμά ότι είναι χρήσιμο να διαμορφωθεί μια συστηματική προσέγγιση ώστε να εντοπιστούν και να αναγνωριστούν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης κοινής ωφέλειας, καθώς και να αποσαφηνιστεί το πλαίσιο στο οποίο λειτουργούν και μπορούν να εκσυγχρονιστούν. Η προσέγγιση αυτή θα καθοριστεί σε ανακοίνωση σχετικά με τις κοινωνικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, συμπεριλαμβανομένων των υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, η οποία πρόκειται να εγκριθεί εντός του 2005.

Η εν λόγω ανακοίνωση θα βασιστεί στις κοινοτικές πολιτικές που αφορούν την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών και υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης κοινής ωφέλειας. Θα παραθέτει επίσης τον τρόπο με τον οποίο οι υπηρεσίες αυτές οργανώνονται και λειτουργούν στα κράτη μέλη. Η παρουσίαση αυτή θα εκπονηθεί σε στενή συνεργασία με τα κράτη μέλη³⁴ και με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών.

Η ανακοίνωση, ακολουθώντας τις γενικές αρχές της Επιτροπής για την αξιολόγηση, θα ορίσει επίσης μηχανισμό για την τακτική εκτίμηση και αξιολόγηση των εθνικών πλαισίων σχετικά με την παροχή κοινωνικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Οι υφιστάμενες ανοικτές μέθοδοι συντονισμού στον τομέα της κοινωνικής ενσωμάτωσης και της κοινωνικής προστασίας μπορούν να χρησιμοποιηθούν για το σκοπό αυτό. Η Επιτροπή πρότεινε πρόσφατα ανοικτή μέθοδο συντονισμού στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής και της μακροχρόνιας περίθαλψης η οποία αναμένεται να συμβάλει δημιουργικά στην ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών στις υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και στη στήριξη των μεταρρυθμίσεων που πραγματοποιούνται στον εν λόγω τομέα³⁵.

Επί του παρόντος, η Επιτροπή ασχολείται επίσης με την παρακολούθηση της διαδικασίας προβληματισμού υψηλού επιπέδου για την κινητικότητα των ασθενών και τις εξελίξεις στον τομέα της ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης. Τον Απρίλιο του 2004 εξέδωσε ανακοίνωση³⁶ που υπενθυμίζει τις αρχές της νομολογίας του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου και καθορίζει πρωτοβουλίες για σειρά ζητημάτων, όπως η κοινή αξιοποίηση των διαθέσιμων δυνατοτήτων και η συνεργασία σε θέματα διασυνοριακής περίθαλψης, ο εντοπισμός και η δικτύωση των ευρωπαϊκών κέντρων αναφοράς, και ο συντονισμός της αξιολόγησης των νέων ιατρικών τεχνολογιών. Η συνοδευτική απόφαση θεσπίζει νέα ομάδα υψηλού επιπέδου προκειμένου να διευκολυνθεί η συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών στον τομέα αυτό.

Η Επιτροπή

- θα υποβάλει ανακοίνωση για τις κοινωνικές υπηρεσίες και τις υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης κοινής ωφέλειας εντός του 2005·
- θα διευκολύνει τη συνεργασία μεταξύ των κρατών μελών όσον αφορά τις υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ώστε να διασφαλιστεί υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας σε όλη την Ένωση.

Τα κράτη μέλη

- θα πρέπει να βελτιώσουν τη συνεργασία των υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης ώστε να διασφαλιστεί υψηλό επίπεδο προστασίας της υγείας σε όλη την Ένωση.

³⁴ Ιδίως με την επιτροπή κοινωνικής προστασίας και τη νεότευκτη «Ομάδα υψηλού επιπέδου για τις υπηρεσίες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης»

³⁵ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Εκσυγχρονισμός της κοινωνικής προστασίας για την ανάπτυξη ποιοτικής, προσιτής και βιώσιμης υγειονομικής περίθαλψης και μακροχρόνιας περίθαλψης: στήριξη των εθνικών στρατηγικών μέσω της “ανοικτής μεθόδου συντονισμού”», COM(2004) 304 της 20.4.2004

³⁶ Ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Συνέχεια της διαδικασίας προβληματισμού υψηλού επιπέδου για την κινητικότητα των ασθενών και τις μελλοντικές εξελίξεις υγειονομικής περίθαλψης στην Ευρωπαϊκή Ένωση», COM(2004) 301 της 20.4.2004

4.5. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων και των επιδόσεων

Η δημόσια διαβούλευση επιβεβαίωσε την άποψη της Επιτροπής ότι η αξιολόγηση των επιδόσεων σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο είναι καθοριστική για τη δημιουργία ποιοτικών, προσβάσιμων και προσιτών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας σε ένα διαρκώς μεταβαλλόμενο περιβάλλον. Επιπλέον, υπήρξε ευρεία συμφωνία μεταξύ των συμμετεχόντων ως προς το ότι η εν λόγω αξιολόγηση πρέπει να βασίζεται όχι μόνο σε κριτήρια οικονομικής επάρκειας αλλά και σε εκτενέστερα κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά κριτήρια.

Τα τελευταία χρόνια, η Επιτροπή ενέτεινε πράγματι τις προσπάθειές της όσον αφορά την αξιολόγηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας. Ως προς τις βιομηχανίες δικτύων κοινής ωφέλειας, η στρατηγική αξιολόγησης που ακολουθεί η Επιτροπή καλύπτει τόσο την τομεακή όσο και την οριζόντια αξιολόγηση σε τακτή βάση, και προβλέπει την ενεργό συμμετοχή των άλλων οργάνων και οργανισμών της Ευρωπαϊκής Ένωσης, καθώς και τους ενδιαφερομένων φορέων³⁷. Δεδομένου ότι η Επιτροπή ξεκίνησε τις οριζόντιες αξιολογήσεις της το 2001 και πρόκειται να υποβάλει, το 2004, την πρώτη έκθεση οριζόντιας αξιολόγησης η οποία θα βασίζεται πλήρως στη μεθοδολογία που παρουσιάστηκε το 2002, κρίνεται σκόπιμο να συγκεντρωθεί περισσότερη πείρα σχετικά με τη διαδικασία αυτή πριν εξεταστεί το ενδεχόμενο πρόσθετων μηχανισμών αξιολόγησης.

Παράλληλα, υπάρχει περιθώριο να βελτιωθεί η συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων. Για το λόγο αυτό, η Επιτροπή θα εξετάσει αλλαγές στην ισχύουσα μεθοδολογία και τις διαδικασίες ώστε να διασφαλιστεί η πλήρης συμμετοχή όλων των ενδιαφερομένων, όπως οι δημόσιες αρχές, οι καταναλωτές, οι χρήστες, οι πάροχοι υπηρεσιών και οι εργαζόμενοι. Θα εξετάσει επίσης την αναγκαιότητα τυχόν τροποποιήσεων όσον αφορά την αξιολόγηση του αντικτύπου που επιφέρει η ελευθέρωση στους πολίτες, τις επιχειρήσεις και τους εργαζομένους.

Κρίνεται σκόπιμο να εξεταστεί το ενδεχόμενο καλύτερης ενσωμάτωσης μεταξύ των τρεχουσών ενεργειών αξιολόγησης που εστιάζονται ιδίως στις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και τα μεγαλύτερης εμβέλειας μέσα που χρησιμοποιεί η Επιτροπή για την υποβολή εκθέσεων. Τούτο θα εξασφαλίσει την ευρύτερη και σφαιρικότερη προσέγγιση όσον αφορά την αξιολόγηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και, με τον τρόπο αυτό, θα μπορούσε να δημιουργηθεί πραγματική προστιθέμενη αξία χωρίς να αυξηθούν οι απαιτήσεις υποβολής εκθέσεων και οι στατιστικές για την Κοινότητα, τα κράτη μέλη, τις επιχειρήσεις και τους ίδιους τους πολίτες.

Στο πλαίσιο αυτό, η σύνδεση μεταξύ, αφενός, των προαναφερόμενων τομεακών και οριζόντιων αξιολογήσεων και, αφετέρου, της δέσμης μέτρων εφαρμογής (η οποία αποτελείται από την έκθεση σχετικά με την εφαρμογή των γενικών προσανατολισμών της οικονομικής πολιτικής, την κοινή έκθεση για την απασχόληση και την έκθεση εφαρμογής σχετικά με τη στρατηγική για την εσωτερική αγορά, και υποβλήθηκε μαζί με την έκθεση προς το εαρινό Ευρωπαϊκό Συμβούλιο) είναι σημαντική και πρέπει να διατηρηθεί.

³⁷

Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. ανακοίνωση της Επιτροπής με τίτλο «Μεθοδολογικό σημείωμα για την οριζόντια αξιολόγηση των υπηρεσιών γενικού οικονομικού συμφέροντος», COM(2002) 331 τελικό της 18.6.2002

Επιπλέον, η αξιολόγηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας θα μπορούσε να ενσωματωθεί ωφέλιμα στην ανάλυση αρκετών κοινοτικών πολιτικών η οποία πραγματοποιείται τακτικά από την Επιτροπή. Τούτο μπορεί να αποδειχθεί σκόπιμο ιδίως στον τομέα των κοινωνικών υπηρεσιών και των υπηρεσιών ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης.

Η Επιτροπή, βάσει της πείρας που έχει αποκομίσει από την εφαρμογή της τροποποιημένης μεθοδολογίας της, θα επανεξετάσει τους μηχανισμούς αξιολόγησης που χρησιμοποιεί –καθώς και το πεδίο εφαρμογής τους– όταν θα αξιολογήσει την προσέγγισή της το 2006, όπως προβλέπεται στην ανακοίνωση που εξέδωσε στις 18 Ιουνίου 2002. Στο πλαίσιο αυτής της επανεξέτασης θα διερευνηθεί επίσης κατά πόσον κρίνεται αναγκαία η λήψη πρόσθετων μέτρων με σκοπό να βελτιωθούν η διαθεσιμότητα και η ποιότητα των δεδομένων, η ανταλλαγή πληροφοριών και βέλτιστων πρακτικών, και η συμμετοχή των ενδιαφερομένων.

Η Επιτροπή

- θα υποβάλει την πρώτη οριζόντια αξιολόγησή της για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας σύμφωνα με τη μεθοδολογία αξιολόγησής της το 2004·
- θα επανεξετάσει τους μηχανισμούς αξιολόγησής της για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας το 2006.

Τα κράτη μέλη

- πρέπει να βοηθήσουν την Επιτροπή στη δημιουργία και την εφαρμογή μηχανισμών αξιολόγησης·
- πρέπει να εξετάσουν το ενδεχόμενο ανάπτυξης μέσων αξιολόγησης σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, όπου κρίνεται απαραίτητο.

4.6. Επανεξέταση των τομεακών πολιτικών

Προς το παρόν, η τομεακή νομοθεσία σε κοινοτικό επίπεδο καλύπτει κυρίως τις μεγάλες βιομηχανίες δικτύων κοινής ωφέλειας –όπως οι τηλεπικοινωνίες, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες, οι υπηρεσίες μεταφορών και ενέργειας–, οι οποίες έχουν σαφή διευρωπαϊκή διάσταση. Σύμφωνα με την Επιτροπή, η δημόσια διαβούλευση επιβεβαίωσε αυτή την προσέγγιση. Όσον αφορά τον τομέα του νερού, η Επιτροπή θα δημοσιεύσει, πριν από το τέλος του έτους, τα αποτελέσματα της αξιολόγησης που έχει ξεκινήσει³⁸.

Η δημόσια διαβούλευση επιβεβαίωσε τη συνάφεια και τη σημασία των υποχρεώσεων στις οποίες βασίζεται η ισχύουσα τομεακή κοινοτική νομοθεσία και οι οποίες ορίζονται στο πράσινο βιβλίο (καθολική υπηρεσία, συνέχεια, ποιότητα των υπηρεσιών, προσιτές τιμές, προστασία των χρηστών και των καταναλωτών, ασφάλεια και προστασία, πρόσβαση και διασυνδεσιμότητα). Όπου κρίνεται απαραίτητο, βάσει της προβλεπόμενης τομεακής εξέτασης, η Επιτροπή θα προτείνει την προσαρμογή των εν λόγω υποχρεώσεων.

Όσον αφορά την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης, η δημόσια διαβούλευση τόνισε ότι, σύμφωνα με τις διαφορές που παρατηρούνται μεταξύ των κρατών μελών, το ζήτημα πρέπει να εναπόκειται, προς το παρόν, στα κράτη μέλη. Η Επιτροπή

³⁸

«Στρατηγική της εσωτερικής αγοράς – Προτεραιότητες 2003-2006», COM(2003) 238 της 7.5.2003

συμφωνεί και καταλήγει ότι, επί του παρόντος, δεν θα ήταν σκόπιμο να υποβάλει κοινοτική πρωτοβουλία για την πολυφωνία. Παράλληλα, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς την κατάσταση.

Ως προς το θεσμικό πλαίσιο ρύθμισης, τονίστηκε επανειλημμένως η ανάγκη στενότερης συνεργασίας μεταξύ της Επιτροπής και των εθνικών ρυθμιστικών αρχών. Η Επιτροπή σκοπεύει να ενθαρρύνει τη δημιουργία και την ανάπτυξη στενής συνεργασίας μεταξύ των ρυθμιστικών φορέων στο πλαίσιο των υφιστάμενων δικτύων ρυθμιστικών αρχών³⁹. Όπου κρίνεται απαραίτητο, η Επιτροπή θα υποβάλει προτάσεις με σκοπό να ενισχύσει το νομικό πλαίσιο για την εν λόγω συνεργασία.

Η Επιτροπή θα λάβει υπόψη τις προαναφερόμενες θέσεις, καθώς και οποιαδήποτε άλλα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης για το πράσινο βιβλίο κατά την εξέταση των διαφόρων τομέων που προβλέπεται να πραγματοποιηθεί.

Η Επιτροπή

- θα ενθαρρύνει τη συνεργασία των εθνικών ρυθμιστικών αρχών βάσει δικτύων ρυθμιστικών φορέων·
- θα λάβει υπόψη τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης για το πράσινο βιβλίο κατά την ήδη προβλεπόμενη εξέταση διαφόρων φορέων, ιδίως:
 - την εξέταση του πεδίου εφαρμογής της καθολικής υπηρεσίας στα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας έως τον Ιούλιο του 2005·
 - την εξέταση της δέσμης μέτρων για τα ηλεκτρονικά μέσα επικοινωνίας έως τον Ιούλιο του 2006·
 - την εξέταση της οδηγίας για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες έως το τέλος του 2006
 - την εξέταση της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας έως την 1η Ιανουαρίου 2006·
 - την εξέταση της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου έως την 1η Ιανουαρίου 2006·
 - την εξέταση της οδηγίας «Τηλεόραση χωρίς σύνορα» στις αρχές του 2005·
 - την αξιολόγηση του τομέα του νερού έως το τέλος του 2004.

(Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. τον συνημμένο μη εξαντλητικό πίνακα).

Τα κράτη μέλη

- πρέπει να διασφαλίσουν την πλήρη μεταφορά και εφαρμογή της ισχύουσας τομεακής νομοθεσίας·
- πρέπει να παράσχουν στις εθνικές ρυθμιστικές αρχές όλα τα αναγκαία μέσα και πόρους·
- πρέπει να βοηθούν την Επιτροπή στην ενθάρρυνση της στενότερης συνεργασίας στο πλαίσιο των δικτύων ρυθμιστικών φορέων.

4.7. Αντικατοπτρισμός των εσωτερικών πολιτικών στη διεθνή εμπορική πολιτική

Όπως επισήμανε η Επιτροπή στο πράσινο βιβλίο, οι κοινοτικές δεσμεύσεις που πραγματοποιήθηκαν στο πλαίσιο του Παγκόσμιου Οργανισμού Εμπορίου (ΠΟΕ) ή των διμερών συμφωνιών υπήρξαν απόλυτα συνεπείς με τους κανόνες της εσωτερικής αγοράς που διέπουν τις εν λόγω υπηρεσίες και, μέχρι στιγμής, δεν δημιούργησαν προβλήματα όσον αφορά την οργάνωση, την παροχή και τη

³⁹ Για περισσότερες πληροφορίες, βλ. σημεία 53-59 του παραρτήματος του Πράσινου βιβλίου για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας

χρηματοδότηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στην πράξη. Το ίδιο ισχύει για τις νέες δεσμεύσεις που προσφέρονται στο πλαίσιο των εν εξελίξει διαπραγματεύσεων.

Η δημόσια διαβούλευση απέδειξε ότι υπάρχει ευρέως η επιθυμία να διασφαλιστεί η συνεχιζόμενη συνέπεια μεταξύ του εσωτερικού κοινοτικού ρυθμιστικού πλαισίου και των υποχρεώσεων που γίνονται δεκτές από την Κοινότητα και τα κράτη μέλη της στο πλαίσιο των διεθνών εμπορικών συμφωνιών, ιδίως του ΠΟΕ. Υπάρχει η έντονη προσδοκία ότι οι διεθνείς εμπορικές συμφωνίες δεν θα υπερβούν τις θέσεις που έχουν συμφωνηθεί στην Ευρωπαϊκή Ένωση.

Η Επιτροπή, κατά την καθοδήγηση της κοινοτικής εμπορικής πολιτικής, δεσμεύεται πλήρως ότι θα εξασφαλίσει την επιδιωκόμενη συνέπεια, και βασίζεται στη στήριξη που θα παράσχουν τα κράτη μέλη και το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο προς την κατεύθυνση αυτή. Για το σκοπό αυτό, η Επιτροπή θα εξακολουθήσει να χρησιμοποιεί πλήρως το θεσμικό πλαίσιο που προβλέπεται στη Συνθήκη (άρθρα 133 και 300) και να εντάσσει το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο στην κατάρτιση της εμπορικής πολιτικής ανεξαρτήτως των περιορισμένων αρμοδιοτήτων του σε αυτό το πλαίσιο, προσβλέποντας παράλληλα στην επιθυμητή βελτίωση αυτών των αρμοδιοτήτων δυνάμει του σχεδίου Συνταγματικής Συνθήκης. Η Επιτροπή θα εξακολουθήσει επίσης να διεξάγει τακτικά διάλογο με την κοινωνία των πολιτών και να εξασφαλίζει τον μέγιστο βαθμό διαφάνειας στις εμπορικές διαπραγματεύσεις, όπως προκύπτει ενδεικτικά από τη δημοσίευση της αρχικής προσφοράς της Κοινότητας στις εν εξελίξει διαπραγματεύσεις της GATS.

Η Επιτροπή

- θα εξακολουθήσει να διασφαλίζει ότι οι θέσεις που έλαβε η Κοινότητα κατά τις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις συνάδουν πλήρως με το εσωτερικό ρυθμιστικό πλαίσιο της ΕΕ σχετικά με τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

Τα κράτη μέλη

- πρέπει να συνεργαστούν με την Επιτροπή ώστε να εξασφαλίσουν ότι οι θέσεις εσωτερικής πολιτικής αντανakλώνται πλήρως στην εμπορική πολιτική μας.

4.8. Προώθηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας στο πλαίσιο της αναπτυξιακής συνεργασίας

Κατά τη διαβούλευση για το πράσινο βιβλίο αναγνωρίστηκε ευρέως η κεφαλαιώδης σημασία των βασικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας για την ανάπτυξη των φτωχότερων χωρών. Επισημάνθηκε επίσης ότι η απουσία επενδύσεων συνιστά σημαντικό εμπόδιο για τη βελτίωση αυτών των υπηρεσιών στις εν λόγω χώρες. Σύμφωνα με τις συστάσεις που περιλαμβάνονται στην ανακοίνωση της Επιτροπής για τη μεταρρύθμιση των κρατικών επιχειρήσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες⁴⁰, η Επιτροπή σκοπεύει να εξακολουθήσει να βοηθά τη διαμόρφωση υγιούς ρυθμιστικού και θεσμικού πλαισίου στις αναπτυσσόμενες χώρες ως νευραλγική προϋπόθεση για την προαγωγή των επενδύσεων στις βασικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και την πρόσβαση στη χρηματοδότηση για τις υπηρεσίες αυτές.

⁴⁰

«Η μεταρρύθμιση των κρατικών επιχειρήσεων στις αναπτυσσόμενες χώρες με στόχο τις επιχειρήσεις κοινής ωφέλειας: η ανάγκη αξιολόγησης όλων των επιλογών», Ανακοίνωση της Επιτροπής, COM(2003) 326 της 3.6.2003

Οι πρωτοβουλίες της ΕΕ για τους τομείς του νερού και της ηλεκτρικής ενέργειας, οι οποίες παρουσιάστηκαν κατά την Παγκόσμια Σύνοδο Κορυφής για τη βιώσιμη ανάπτυξη, αποβλέπουν στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων της χιλιετίας με την παροχή σύγχρονων και προσιτών υπηρεσιών στα φτωχά άτομα. Οι πρωτοβουλίες αυτές προβλέπουν την ενεργό συμμετοχή των κρατών μελών και των ενδιαφερομένων φορέων από την κοινωνία των πολιτών και τον ιδιωτικό τομέα, και αναπτύσσονται μέσω του συνεχούς διαλόγου –βάσει της καίριας αρχής της ιδιοκτησίας– με εταίρους στην Αφρική και σε άλλες περιοχές, προκειμένου να αρχίσουν να υλοποιούνται ενέργειες σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο. Τόσο η πρωτοβουλία για το νερό όσο και η πρωτοβουλία για την ηλεκτρική ενέργεια αποβλέπουν στην ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας, τον διατομεακό σχεδιασμό και την ανάπτυξη της αγοράς, μέσω της στοχοθετημένης τεχνικής συνεργασίας και της εκτεταμένης συνεργασίας με τους χρηματοπιστωτικούς φορείς.

Η Επιτροπή

- θα βοηθήσει τις αναπτυσσόμενες χώρες στη δημιουργία υγιούς ρυθμιστικού και θεσμικού πλαισίου ως νευραλγική προϋπόθεση για την προαγωγή των επενδύσεων στις βασικές υπηρεσίες κοινής ωφέλειας και την πρόσβαση στη χρηματοδότηση για τις υπηρεσίες αυτές.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1 Ορισμοί⁴¹

Οι διαφορές στην ορολογία, η σημασιολογική σύγχυση και οι διαφορετικές παραδόσεις στα κράτη μέλη προκάλεσαν πολλές παρανοήσεις στο διάλογο σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Στα κράτη μέλη χρησιμοποιούνται διαφορετικοί όροι και ορισμοί στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, γεγονός που απηχεί διαφορετικές ιστορικές, οικονομικές, πολιτισμικές και πολιτικές εξελίξεις. Η κοινοτική ορολογία προσπαθεί να λαμβάνει υπόψη αυτές τις διαφορές.

Υπηρεσίες κοινής ωφέλειας

Ο όρος «υπηρεσίες κοινής ωφέλειας» δεν βρίσκεται στην ίδια τη Συνθήκη. Στην κοινοτική πρακτική προέρχεται από τον όρο «υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος», ο οποίος χρησιμοποιείται στη Συνθήκη. Πρόκειται για ευρύτερο από τις «υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος» όρο και καλύπτει τόσο τις εμπορεύσιμες όσο και τις μη εμπορεύσιμες υπηρεσίες τις οποίες οι δημόσιες αρχές χαρακτηρίζουν υπηρεσίες γενικού συμφέροντος που υπόκεινται σε συγκεκριμένες υποχρεώσεις για την παροχή δημόσιων υπηρεσιών.

Υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος

Ο όρος «υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος» χρησιμοποιείται στο άρθρο 16 και το άρθρο 86 παράγραφος 2 της Συνθήκης. Δεν ορίζεται ούτε στη Συνθήκη ούτε στο παράγωγο δίκαιο. Ωστόσο στην κοινοτική πρακτική επικρατεί ευρεία συμφωνία ότι ο όρος αναφέρεται σε υπηρεσίες οικονομικής φύσης για τις οποίες τα κράτη μέλη ή η Κοινότητα έχουν επιβάλει συγκεκριμένες υποχρεώσεις παροχής δημόσιων υπηρεσιών με βάση ένα κριτήριο περί γενικού συμφέροντος. Η έννοια των υπηρεσιών γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος καλύπτει επομένως συγκεκριμένες υπηρεσίες που παρέχονται από τις μεγάλες βιομηχανίες δικτύων κοινής ωφέλειας, όπως οι μεταφορές, οι ταχυδρομικές υπηρεσίες, η ενέργεια και οι επικοινωνίες. Ωστόσο, ο όρος καλύπτει επίσης κάθε άλλη οικονομική δραστηριότητα που υπόκειται σε υποχρεώσεις παροχής δημοσίων υπηρεσιών.

Όπως το πράσινο βιβλίο, το λευκό βιβλίο εστιάζεται κυρίως, αλλά όχι αποκλειστικά, σε θέματα που αφορούν «τις υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος» καθώς η ίδια η Συνθήκη εστιάζεται κυρίως σε οικονομικές δραστηριότητες. Ο όρος «υπηρεσίες κοινής ωφέλειας» χρησιμοποιείται στο λευκό βιβλίο μόνον όπου το κείμενο αναφέρεται και σε μη οικονομικές υπηρεσίες ή όπου δεν είναι αναγκαίο να διευκρινίζεται ο οικονομικός ή μη οικονομικός χαρακτήρας των σχετικών υπηρεσιών.

Δημόσια υπηρεσία

Οι όροι «υπηρεσίες κοινής ωφέλειας» και «υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος» δεν πρέπει να συγχέονται με τον όρο «δημόσιες υπηρεσίες». Ο όρος αυτός είναι λιγότερο ακριβής. Μπορεί να έχει διαφορετικές σημασίες και να προκαλέσει, επομένως, σύγχυση. Ο όρος αυτός άλλοτε αναφέρεται στο γεγονός ότι μια υπηρεσία προσφέρεται στο ευρύ κοινό, άλλοτε τονίζει το γεγονός ότι ανατέθηκε συγκεκριμένος ρόλος σε μια υπηρεσία για το δημόσιο συμφέρον, ενώ άλλοτε πάλι αναφέρεται στην κυριότητα ή στο καθεστώς του παρόχου της υπηρεσίας⁴². Για τον λόγο αυτό, ο συγκεκριμένος όρος δεν θα χρησιμοποιηθεί στο λευκό βιβλίο.

Υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας

Ο όρος «υποχρέωση παροχής δημόσιας υπηρεσίας» χρησιμοποιείται στο παρόν λευκό βιβλίο. Αναφέρεται σε συγκεκριμένες απαιτήσεις που επιβάλλονται από τις δημόσιες αρχές στον πάροχο της υπηρεσίας ώστε να εξασφαλιστεί η επίτευξη ορισμένων στόχων που αφορούν το δημόσιο συμφέρον, π.χ. στον τομέα των εναέριων, σιδηροδρομικών ή οδικών μεταφορών και της ενέργειας. Οι υποχρεώσεις αυτές μπορούν να επιβάλλονται σε κοινοτικό, εθνικό ή περιφερειακό επίπεδο.

⁴¹ Οι ορισμοί αυτοί βασίζονται στους ορισμούς που χρησιμοποιούνται στο Πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας, COM(2003) 270 της 21.5.2004

⁴² Παρατηρείται συχνά σύγχυση μεταξύ του όρου «δημόσια υπηρεσία» και του όρου «δημόσιος τομέας». Ο όρος «δημόσιος τομέας» καλύπτει όλες τις δημόσιες διοικήσεις καθώς και όλες τις επιχειρήσεις που ελέγχονται από δημόσιες αρχές

Δημόσια επιχείρηση

Κανονικά, ο όρος «δημόσια επιχείρηση» χρησιμοποιείται επίσης για τον προσδιορισμό της κυριότητας του παρόχου της υπηρεσίας. Η Συνθήκη προβλέπει αυστηρή ουδετερότητα. Σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία, δεν έχει σημασία εάν οι πάροχοι υπηρεσιών κοινής ωφέλειας είναι δημόσιοι ή ιδιωτικοί· ισχύουν για όλους τα ίδια δικαιώματα και οι ίδιες υποχρεώσεις.

1. Σημασία των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας

- Ευρεία είναι η συμφωνία σχετικά με την ουσιαστική σημασία των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας για τις ευρωπαϊκές κοινωνίες. Επίσης, είναι γενικώς αποδεκτό ότι οι υπηρεσίες αυτές θα πρέπει να παρέχονται κατά τρόπο ώστε να δίνεται προτεραιότητα στους χρήστες.
- Δεν υπάρχει συμφωνία όσον αφορά τη σχέση μεταξύ των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας και των αρχών της αγοράς.

2. Ο ρόλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης

- Ενώ εκφράζονται διαφορετικές απόψεις σχετικά με την ανάγκη τροποποίησης της Συνθήκης, εκτιμάται ευρέως ότι η Κοινότητα δεν θα πρέπει να αναλάβει επιπλέον εξουσίες στον τομέα των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.
- Η διάκριση μεταξύ των αρμοδιοτήτων της Κοινότητας και των αρμοδιοτήτων των κρατών μελών φαίνεται να είναι σαφής. Ωστόσο, ζητείται να διευκρινιστούν οι κοινοτικοί κανόνες σε ορισμένους τομείς.
- Υπάρχει ευρεία συμφωνία ότι η τομεακή ρύθμιση δεν πρέπει να επεκταθεί σε όλες τις υπηρεσίες. Ωστόσο, για κάποιες υπηρεσίες (ύδρευση, αποχέτευση, τοπικές δημόσιες μεταφορές) εκφράζονται διαφορετικές απόψεις ως προς το κατά πόσον κρίνεται σκόπιμο ένα ειδικό ρυθμιστικό πλαίσιο σε κοινοτικό επίπεδο. Επισημαίνεται η ανάγκη να ληφθούν υπόψη οι ιδιαιτερότητες τομέων όπως του τομέα της υγείας.
- Ευρύτατη συναίνεση εκφράζεται ως προς το ότι δεν υπάρχει ανάγκη για τη δημιουργία ευρωπαϊκών ρυθμιστικών αρχών στο στάδιο αυτό. Τα δίκτυα εθνικών ρυθμιστικών φορέων που συντονίζονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο φέρεται ως η προτιμώμενη επιλογή.

3. Τομεακή νομοθεσία και γενικό νομικό πλαίσιο

- Οι απόψεις σχετικά με την ανάγκη γενικού νομοθετικού πλαισίου εξακολουθούν να δίστανται. Ωστόσο, υπάρχει συμφωνία σχετικά με τη συνεχιζόμενη ανάγκη για νομοθεσία ανά συγκεκριμένο τομέα.
- Σε πολλές παρεμβάσεις επισημαίνονται τα οφέλη των υφιστάμενων τομεακών πολιτικών. Σε ορισμένες άλλες τονίζεται ότι η ελευθέρωση είχε αρνητικές κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες.

4. Υπηρεσίες γενικού οικονομικού ενδιαφέροντος και μη οικονομικές υπηρεσίες

- Πολλοί συμμετέχοντες πιστεύουν ότι η διάκριση είναι σημαντική. Ωστόσο, σε αρκετές παρεμβάσεις ζητώνται άλλα κριτήρια πέραν της διάκρισης οικονομικού-μη οικονομικού χαρακτήρα προκειμένου να υπάρξει μεγαλύτερη ασφάλεια δικαίου.
- Αν και εκφράζεται ενδιαφέρον για περαιτέρω διευκρίνιση της κατάστασης των οργανώσεων που παρέχουν κοινωνικές υπηρεσίες δυνάμει του κοινοτικού δικαίου και για την προστασία των μη οικονομικών υπηρεσιών κοινής ωφέλειας ως μέρος του ευρωπαϊκού κοινωνικού μοντέλου, υπάρχει ευρεία συμφωνία ότι η Κοινότητα δεν θα πρέπει να αναλάβει επιπλέον εξουσίες στον τομέα των μη οικονομικών υπηρεσιών.

⁴³

Τα ακόλουθα σημεία βασίζονται στο έγγραφο εργασίας των υπηρεσιών της Επιτροπής με τίτλο «Εκθεση για τη δημόσια διαβούλευση σχετικά με το πράσινο βιβλίο για τις υπηρεσίες κοινής ωφέλειας», SEC(2004) 326 της 15.3.2004.

5. Κοινό σύνολο υποχρεώσεων

- Οι απόψεις δίστανται σχετικά με την ανάγκη και τη σκοπιμότητα καθορισμού ενός κοινού συνόλου υποχρεώσεων σε κοινοτικό επίπεδο. Ενώ κάποιες παρεμβάσεις τονίζουν την ανάγκη καθιέρωσης υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας ανά τομέα, άλλα σχόλια υποστηρίζουν ότι κρίνεται κατάλληλη και απαραίτητη μια κοινή έννοια.
- Φαίνεται να υπάρχει ευρεία συμφωνία σχετικά με το ότι η ρύθμιση σε κοινοτικό επίπεδο θα πρέπει να θέτει αρχές και στόχους, ενώ τα κράτη μέλη θα πρέπει να είναι σε θέση να εφαρμόζουν και να καθορίζουν τους κανόνες ανάλογα με τις ιδιαίτερες καταστάσεις και ανάγκες που επικρατούν σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.
- Δεν υπάρχει συμφωνία για την αποτελεσματική εφαρμογή των απαιτήσεων της κοινοτικής νομοθεσίας ή τον αντίκτυπο αυτών των απαιτήσεων στην κοινωνική και εδαφική συνοχή. Υποστηρίζεται ότι είναι πολύ νωρίς για τη διαμόρφωση άποψης και ότι απαιτείται λεπτομερέστερη αξιολόγηση.
- Διαφορετικές είναι οι απόψεις σχετικά με την ανάγκη εισαγωγής επιπρόσθετων υποχρεώσεων σε κοινοτικό επίπεδο και την ανάγκη επέκτασης των υφιστάμενων απαιτήσεων σε άλλες υπηρεσίες κοινής ωφέλειας.

6. Υποχρεώσεις σε τομεακό επίπεδο

- Φαίνεται να υπάρχει ελάχιστη υποστήριξη για την εισαγωγή σε κοινοτικό επίπεδο επιπρόσθετων υποχρεώσεων τομεακού χαρακτήρα σε αυτό στάδιο. Ωστόσο, προτείνεται η στενή παρακολούθηση της κατάστασης όσον αφορά τους διάφορους τομείς, κυρίως δε όσον αφορά την ασφάλεια του εφοδιασμού. Σε ορισμένες περιπτώσεις ζητείται επίσης βελτίωση της πρόσβασης και της διασυνδεσιμότητας σε ορισμένους τομείς.
- Δεν υφίσταται συμφωνία όσον αφορά το άνοιγμα του τομέα του ύδατος σε κοινοτικό επίπεδο.
- Υφίσταται ευρεία συμφωνία ως προς το ότι δεν πρέπει να ληφθούν ειδικά κοινοτικά μέτρα σχετικά με την πολυφωνία των μέσων ενημέρωσης σε αυτό το στάδιο, και ότι η αρμοδιότητα για την προστασία της πολυφωνίας πρέπει να αφεθεί στα κράτη μέλη.

7. Καθορισμός υποχρεώσεων και επιλογή οργάνωσης

- Σε ορισμένες παρεμβάσεις επισημαίνονται προβλήματα που πηγάζουν, βάσει της αντίληψης των συμμετεχόντων, από την εφαρμογή του κοινοτικού δικαίου, ιδίως όσον αφορά τις δημόσιες συμβάσεις και τις κρατικές ενισχύσεις. Ζητείται να διευκρινιστούν οι κανόνες περί παραχωρήσεων και εταιρικών σχέσεων μεταξύ του δημοσίου και ιδιωτικού τομέα. Σε ορισμένα σχόλια αναφέρονται επίσης εμπόδια, σε εθνικό επίπεδο, όσον αφορά την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς.
- Τα σχόλια συγκλίνουν, σε μεγάλο βαθμό, στην εκτίμηση ότι δεν είναι επιθυμητή η περαιτέρω εναρμόνιση σε κοινοτικό επίπεδο των υποχρεώσεων παροχής δημόσιας υπηρεσίας.
- Σε πολλές παρεμβάσεις εκφράζεται ενδιαφέρον για μια ευέλικτη και μη γραφειοκρατική ανταλλαγή βέλτιστων πρακτικών και συγκριτική αξιολόγηση της οργάνωσης των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας.

8. Χρηματοδότηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας

- Ζητείται επίμονα η διευκρίνιση και η απλούστευση των κανόνων που διέπουν τη χρηματοδότηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας, ιδίως όσον αφορά τις κρατικές ενισχύσεις. Η πρόσφατη απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στην υπόθεση Altmark θεωρείται θετική αλλά όχι επαρκής.
- Εκφράζεται επίσης ευρεία συναίνεση ως προς το ότι τα κράτη μέλη πρέπει να παραμείνουν ελεύθερα να προσδιορίζουν τον καταλληλότερο τρόπο χρηματοδότησης μιας υπηρεσίας κοινής ωφέλειας, εφόσον δεν στρεβλώνεται αδικαιολόγητα ο ανταγωνισμός.

9. Η αξιολόγηση των υπηρεσιών κοινής ωφέλειας

- Ενώ εκφράζονται διαφορετικές απόψεις σχετικά με τη **συνολική** σπουδαιότητα της αξιολόγησης, εκφράζεται ευρεία συμφωνία ως προς το ότι η αξιολόγηση πρέπει να είναι πλήρης και να λαμβάνονται υπόψη σε αυτήν πολιτικά, κοινωνικά, οικονομικά και περιβαλλοντικά κριτήρια.
- Δεν υφίσταται συμφωνία ως προς το εύρος των υπηρεσιών που θα υποβάλλονται σε αξιολόγηση ή τις αναγκαίες διαδικαστικές και θεσμικές ρυθμίσεις.

10. Η διεθνής διάσταση

- Ζητείται σαφώς να εξασφαλιστεί ότι οι θέσεις της Κοινότητας στις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις είναι απολύτως σύμφωνες με το εσωτερικό ρυθμιστικό πλαίσιο της ΕΕ.
- Σε αρκετά σχόλια ζητείται επίσης περισσότερη ενημέρωση και διαφάνεια ως προς τις διεθνείς εμπορικές διαπραγματεύσεις.
- Αναγνωρίζεται ευρέως η καίρια σημασία των βασικών ουσιαδών υπηρεσιών για την ανάπτυξη των φτωχότερων χωρών. Η πρόσβαση στη χρηματοδότηση και η προσέλκυση ξένων επενδύσεων καταγράφονται ως το κύριο πρόβλημα.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3: ΕΠΙΣΚΟΠΗΣΗ ΤΩΝ ΣΗΜΑΝΤΙΚΩΝ ΤΟΜΕΑΚΩΝ ΑΝΑΛΥΣΕΩΝ

Ηλεκτρονικές επικοινωνίες

- Εξέταση του σχεδίου δράσης eEurope έως τον Ιούνιο του 2004
- Εξέταση των διατάξεων της οδηγίας 2002/77/ΕΚ της Επιτροπής οι οποίες αφορούν τα δίκτυα καλωδιακής τηλεόρασης έως το τέλος του 2004
- Εξέταση του πεδίου εφαρμογής της καθολικής υπηρεσίας στο πλαίσιο της οδηγίας 2002/22/ΕΚ για τη καθολική υπηρεσία έως τον Ιούλιο του 2005
- Εξέταση της δέσμης μέτρων για τις ηλεκτρονικές επικοινωνίες έως τον Ιούλιο του 2006

Ταχυδρομικές υπηρεσίες

- Υποβολή έκθεσης σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας για τις ταχυδρομικές υπηρεσίες πριν από το τέλος του 2004 και, στη συνέχεια, ανά διετία
- Υποβολή έκθεσης έως το τέλος του 2006 βάσει προοπτικής μελέτης σχετικά με τον αντίκτυπο που θα επιφέρει στην καθολική υπηρεσία η ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ταχυδρομικών υπηρεσιών το 2009. Υποβολή πρότασης με την οποία θα επιβεβαιώνεται, εάν κρίνεται σκόπιμο, το 2009 ως προθεσμία για την ολοκλήρωση της εσωτερικής αγοράς ταχυδρομικών υπηρεσιών ή θα καθορίζονται τυχόν ενέργειες σύμφωνα με τα πορίσματα της μελέτης

Ηλεκτρική ενέργεια

- Υποβολή ετήσιων εκθέσεων σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2003/54/ΕΚ και, ανά διετία, υποβολή έκθεσης σχετικά με τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας
- Αναλυτική έκθεση προόδου σχετικά με τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς ηλεκτρικής ενέργειας έως την 1η Ιανουαρίου 2006. Υποβολή προτάσεων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, όταν κρίνεται σκόπιμο, για τη διασφάλιση υψηλών προτύπων δημόσιας υπηρεσίας
- Έκθεση για την εφαρμογή του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1228/2003 σχετικά με τους όρους πρόσβασης στο δίκτυο για τις διασυνδριακές ανταλλαγές ηλεκτρικής ενέργειας έως τον Ιούλιο του 2006
- Υποβολή προτάσεων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, όταν κρίνεται σκόπιμο, για τη διασφάλιση πλήρους και πραγματικής ανεξαρτησίας των φορέων του συστήματος διανομής πριν από την 1η Ιουλίου 2007. Εάν κρίνεται αναγκαίο, οι εν λόγω προτάσεις θα εξετάσουν επίσης ζητήματα που αφορούν τη δεσπόζουσα θέση στην αγορά, τη συγκέντρωση της αγοράς και την εξοντωτική συμπεριφορά ή τη συμπεριφορά που αντίκειται προς τους κανόνες ανταγωνισμού

Φυσικό αέριο

- Ετήσιες εκθέσεις σχετικά με την εφαρμογή της οδηγίας 2003/55/ΕΚ, και, ανά διετία, υποβολή έκθεσης σχετικά με τις υποχρεώσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας
- Αναλυτική έκθεση προόδου σχετικά με τη δημιουργία της εσωτερικής αγοράς φυσικού αερίου έως την 1η Ιανουαρίου 2006. Υποβολή προτάσεων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, όταν κρίνεται σκόπιμο, για τη διασφάλιση υψηλών προτύπων δημόσιας υπηρεσίας
- Υποβολή προτάσεων στο Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο, όταν κρίνεται σκόπιμο, για τη διασφάλιση πλήρους και πραγματικής ανεξαρτησίας των φορέων του συστήματος διανομής πριν από την 1η Ιουλίου 2007. Εάν κρίνεται αναγκαίο, οι εν λόγω προτάσεις θα εξετάσουν επίσης ζητήματα που αφορούν τη δεσπόζουσα θέση στην αγορά, τη συγκέντρωση της αγοράς και την εξοντωτική συμπεριφορά ή τη συμπεριφορά που αντίκειται προς τους κανόνες ανταγωνισμού

Νερό

- Υποβολή από την Επιτροπή των αποτελεσμάτων της αξιολόγησής της για τον τομέα του νερού έως το τέλος του 2004

Μεταφορές

- 2004: Έγκριση από το ΕΚ και το Συμβούλιο της δεύτερης δέσμης μέτρων για τις σιδηροδρομικές μεταφορές, η οποία βρίσκεται προς το παρόν στο στάδιο της συνδιαλλαγής
- Έγκριση από το ΕΚ και το Συμβούλιο της τρίτης δέσμης μέτρων για τις σιδηροδρομικές μεταφορές πριν από το τέλος του 2004
- Έγκριση από το ΕΚ και το Συμβούλιο της πρότασης κανονισμού για τις απαιτήσεις παροχής δημόσιας υπηρεσίας και την ανάθεση των συμβάσεων δημοσίων υπηρεσιών για τις σιδηροδρομικές, οδικές και εσωτερικές πλωτές μεταφορές επιβατών πριν από το τέλος του 2004

Ραδιοτηλεοπτικές μεταδόσεις

- Έκθεση για την εφαρμογή της οδηγίας «Τηλεόραση χωρίς σύνορα», εάν κρίνεται απαραίτητο, συνοδευόμενη από νομοθετικές προτάσεις στις αρχές του 2005